

DA

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 20.12.2000
KOM(2000) 472 endelig

RAPPORT FRA KOMMISSIONEN

ÅRSRAPPORT

OM MEDA-PROGRAMMET 1999

RAPPORT FRA KOMMISSIONEN

ÅRSRAPPORT OM MEDA-PROGRAMMET 1999

INDHOLDSFORTEGNELSE

RESUMÉ	5
I. MEDA 1995-1999: OVERSIGT	7
I.1 Programmets gennemførelse	7
I.2 Revision af MEDA-forordningen (MEDA II)	12
I.3 Associeringsaftalerne: Status	13
I.4 MEDA 1995-1999: Foreløbige konklusioner	15
II. MEDA-PROGRAMMET I 1999	19
II.1 Den politiske og økonomiske kontekst i 1999	19
II.2 Samarbejdet med Middelhavspartnerne	22
II.2.1 Bilateralt samarbejde	22
II.2.2 Regionalt samarbejde	53
II.3 Informationsaktiviteter om Euromed-partnerskabet	54
III. DEN EUROPÆISKE INVESTERINGSBANKS TRANSAKTIONER	
I MIDDELHAVSOMRÅDET	56
IV. EVALUERINGER AF MEDA-PROGRAMMET	58
V. BILAG: FJERDE EKSPERTMØDE OM ØKONOMISK OMSTILLING I EURO-MIDDELHAVSOMRÅDET I BRUXELLES DEN 2.-3. OKTOBER 2000: ARBEJDSDOKUMENT OG FORMANDENS KONKLUSIONER	61

UDTALELSE FRA KOMMISSÆREN

Udenrigsministrenes Euro-Middelhavskonference i Barcelona i november 1995 markerede starten på et ambitiøst initiativ, Euro-Middelhavspartnerskabet, som er det mest omfattende forsøg i nyere tid på at skabe varige og stærke bånd mellem landene omkring Middelhavet. Dette partnerskab er således baseret på bistand og samarbejde på de vigtigste områder, dvs. omkring politiske, økonomiske og sociale anliggender.

Det er et vanskeligt forehavende, men samtidig også en nødvendig ambition: partnerskabet er vigtigt for at sikre stabilitet og velstand i Den Europæiske Unions nabolande. Det er også vigtigt for Middelhavspartnerlandene, som forventer ikke blot markedsadgang, investeringer og overførsel af knowhow, men også større forståelse for deres politiske, sociale, kulturelle og menneskelige vilkår.

MEDA-programmet er hovedelementet i Euro-Middelhavspartnerskabets økonomiske og finansielle samarbejde. Som sådant skal det bidrage til opfyldelsen af en af de vigtigste målsætninger for partnerskabet, nemlig gradvis oprettelse af et frihandelsområde mellem Den Europæiske Union og Middelhavspartnerlandene inden 2010.

Frihandelsområdet åbner enorme muligheder for både EU og vore Middelhavspartnere. For at kunne drage fordel af disse muligheder vil vore partnere skulle gennemføre politiske reformer, strukturtilpasning og modernisering. Reformerne vil til gengæld hjælpe til at mobilisere indenlandsk opsparring og tiltrække udenlandske investeringer for at skabe øget økonomisk vækst, reducere arbejdsløsheden mærkbart og skabe bedre velfærd for borgerne.

Fordelen ved Euro-Middelhavspartnerskabet er, at moderniseringsprocessen gøres lettere via samarbejdet. Programmet opererer i øjeblikket med et budget på næsten 1 mia. EUR om året i gavebistand samt lån af samme størrelsesorden fra Den Europæiske Investeringsbank. Det skal mildne frihandelens negative økonomiske og sociale konsekvenser ved at stille omfattende finansiell og økonomisk støtte til rådighed til at understøtte den økonomiske omstilling og udviklingen af den private sektor, yde støtte til erhvervsuddannelse, sundhedsvæsen, almen uddannelse og basale infrastrukturer såsom vand og sanitet.

I denne rapport sammenfattes det, hvordan den finansielle bistand fra EU er blevet kanaliseret til Middelhavspartnerne i form af såvel bilaterale som regionale projekter og programmer. Rapportens offentliggørelse falder i år sammen med drøftelserne mellem Kommissionen og medlemsstaterne om en revision af finansforordningen for programmet, MEDA II, der skal danne grundlag for den fremtidige EU-bistand til regionen. Med MEDA II tilstræbes der en mere strategibaseret model for samarbejdet og enklere og mere ensartede procedurer på alle niveauer for at opnå større effektivitet i formidlingen af bistand. Det er vigtigt, at vi udnytter vore hidtidige erfaringer fra Middelhavspolitikken for at foretage de nødvendige tilpasninger og give MEDA øget indvirkning på den økonomiske og sociale reformproces i partnerlandene.

Chris Patten

RESUMÉ

- Europa er langt den største donor af ikke-militær bistand til Middelhavsregionen og bakker de økonomiske reformer i partnerlandene kraftigt op. I 1995-1999 bevilgede EU over 4,6 mia. EUR i gavebistand til Middelhavsområdet (3,4 mio. EUR via MEDA-programmet og 1,2 mia. EUR via andre budgetposter), medens Den Europæiske Investeringsbank (EIB) har ydet lån for over 4,6 mia. EUR.
- Alle Middelhavspartnerlandene har påbegyndt økonomiske reformprogrammer i forskelligt tempo. Det vigtigste økonomiske mål for EU's Middelhavspolitik har navnlig siden afgørelsen om oprettelse af et Euro-Middelhavsfrihandelsområde inden 2010 spillet en vigtig rolle i reformprocessen.
- Forpligtelsesbevillingerne under MEDA-programmet blev udnyttet i fuldt omfang i 1995-1999. I samme periode udgjorde betalingerne i gennemsnit 26% af forpligtelserne. Det skyldes, at (a) den gennemsnitlige implementeringsperiode for den type projekter, der finansieres af MEDA-programmet, er ca. fire år, at (b) flere af Middelhavspartnerlandene først meget sent har undertegnet de rammeaftaler, der udstikker de retlige rammer for aktiviteterne, og at (c) det finansielle samarbejde med Tyrkiet, Algeriet, Libanon og Syrien har været hæmmet af problemer af politisk og anden art. En stor del af ansvaret for forsinkelserne med gennemførelsen af programmet kan desuden tilskrives manglende beslutsomhed hos Middelhavspartnerne med hensyn til strukturreformer.
- Ca. 86% af MEDA-midlerne er gået til bilateralt samarbejde og ca. 12% til regionalt samarbejde. Det bilaterale samarbejde omfatter projekter til støtte for økonomisk omstilling, strukturtilpasning, den socioøkonomiske balance, miljøbeskyttelse og udvikling af landdistrikter. Det regionale samarbejde vedrører alle Middelhavspartnerne og understøtter alle områder i Barcelona-processen (det politiske og sikkerhedsmæssige, det økonomiske og finansielle og det sociale, kulturelle og menneskelige).
- Det er endnu for tidligt at forsøge at kvantificere virkningerne af de MEDA-finansierede foranstaltninger, men det er helt sikkert, at de med deres dynamiske virkninger bidrager til at skabe et gunstigt økonomisk klima for erhvervsliv og investeringer og til at udvirke, at centrale økonomiske beslutninger ikke længere træffes af staten, men afgøres af markedskræfterne. De mildner også de sociale omkostninger ved den økonomiske omstilling ved at styrke sundhedsvæsenet, uddannelsessektoren og miljøbeskyttelsen.
- Det er tvingende nødvendigt at centrere bistanden fra MEDA-programmet omkring reformprocessen. Det er derfor også nødvendigt at forbedre den strategiske planlægning for at sikre, at MEDA-foranstaltningerne er i overensstemmelse med de nationale reformstrategier, bidrager til at fremme den overordnede målsætning om oprettelse af et Euro-Middelhavsfrihandelsområde og forstærker de i øjeblikket meget svage indbyrdes økonomiske forbindelser i regionen.
- Den igangværende revision af MEDA-forordningen skal give væsentlige tidsbesparelser i beslutningsprocessen og styrke den strategiske planlægning af bistanden. Forenklingen af forordningen og en reorganisering af de tjenestegrene i Kommissionen, der er ansvarlige for den eksterne bistand til Middelhavsområdet, forventes ligeledes at bidrage til en mere effektiv og hurtigere formidling og en kvalitativ forbedring af bistanden.

- Som fremhævet på det fjerde *ekspertmøde om økonomisk omstilling i Euro-Middelhavsområdet* i Bruxelles den 2.-3. oktober 2000 (se dokumentation i bilaget) skal MEDA-midlerne i stigende grad kanaliseres til partnere, der har en bekræftet absorptionskapacitet og gode gennemførelsesresultater i forbindelse med deres associeringsaftale. Parternes virkelige engagement med hensyn til realisering af deres respektive nationale reformstrategier vil være et afgørende element i vurderingen af deres absorptionskapacitet.

I. MEDA 1995-1999: OVERSIGT

I.1 PROGRAMMETS GENNEMFØRELSE

MEDA-programmet er det vigtigste element i Euro-Middelhavspartnerskabets finansielle samarbejde. For perioden 1995-1999 blev der bevilget 3 437 mio. EUR ud af det samlede rammebeløb på 4 685 mio. EUR, som Det Europæiske Råd i Cannes bevilgede til de tolv Middelhavspartnere for perioden 1995-1999¹.

I 1995 og 1996 erstattede MEDA-programmet gradvist de eksisterende finansielle instrumenter (primært finansprotokollerne), og i 1999 tegnede det sig for ca. 90% af EU-budgettets samlede finansielle forpligtelser i Middelhavsområdet. MEDA-programmet opererer primært med gavebistand (90,4% af de samlede budgetforpligtelser i 1995-1999), der forvaltes af Europa-Kommissionen, men omfatter også risikovillig kapital og rentegodtgørelser for lån (9,6%), der forvaltes af EIB.

Ca. 86% af de ressourcer, der er bevilget til MEDA-programmet, kanaliseres *bilateralt* til partnerne (det gælder Algeriet, Egypten, Jordan, Libanon, Marokko, Syrien, Tunesien, Tyrkiet og Den Palæstinensiske Myndighed). Tre lande – Israel, Malta og Cypern – har ikke del i det bilaterale samarbejde på grund af deres høje økonomiske udviklingsstade. Ca. 12% af ressourcerne anvendes til *regionale* aktiviteter, hvori alle tolv partnerlande kan deltage. MEDA-midlerne programmeres på grundlag treårige *nationale vejledende programmer* og et *regionalt vejledende program* for de multilaterale aktiviteter.

- Forpligtelser

De forpligtelsesbevillinger, der er til rådighed på årsbasis, forvaltes af Europa-Kommissionen på grundlag af MEDA-forordningen i henhold til en programmeringsproces, der styres sammen med modtagerlandenes myndigheder. Forpligtelsesbevillingerne blev i 1995-1999 udnyttet med 99,9%.

MEDA-forpligtelsesbevillinger 1995-1999

	1995	1996	1997	1998	1999	I alt
Disponible forpligtelsesbevillinger	173	403	981	943	937	3 437
Anvendte forpligtelsesbevillinger	173	403	981	941	937	3 435
Anvendte forpligtelsesbevillinger i procent	100%	100%	100%	99,8%	100%	99,9%

¹ Det resterende beløb på 1 248 mio. EUR vedrører primært budgetposterne for de tidligere finansprotokoller (B7-4050 og 4051), fredsprocessen (B7-4200) og FN's Hjelpeorganisation for Palæstinaflygtninge i Mellemøsten, UNRWA (B7-4210).

- Betalinger

Ligesom i andet internationalt finansielt samarbejde afhænger udbetalingsraten i MEDA-programmet direkte af karakteren af de aktiviteter, der indgås forpligtelser for. Visse MEDA-foranstaltninger, f.eks. strukturtilpasningsstøtte, indebærer, at udbetalingerne koncentrerer på et forholdsvist kort tidsrum, normalt to år, under forudsætning af at de betingelser, der er aftalt mellem Kommissionen og modtagerregeringen er opfyldt.

Aktiviteter som f.eks. økonomisk omstilling og udvikling af den private sektor består normalt i faglig bistand over en tre-fireårig periode, hvilket influerer på udbetalingsraten. Traditionelle udviklingsprojekter (udvikling af landdistrikter, basale sundhedsydelser, undervisning og uddannelse, drikkevand, kloakering mm.) forudsætter både anlægsarbejder og levering af tjenesteydelser samt anskaffelse af udstyr på grundlag af udbud. Her er implementeringsperioden længere, normalt mellem 4-6 år.

De regionale projekter, der finansieres som led i Euro-Middelhavspartnerskabet bygger ofte på helt nye samarbejdsformer, der kræver nyskabende finansielle og retlige rammer af mere kompleks karakter. Det anslås, at udbetalingerne her i gennemsnit er spredt over 3-5 år.

Når man ser på den nuværende blanding af aktiviteter, kan det skønnes, at implementeringsperioden (dvs. betalingsperioden) for de enkelte årlige rater af MEDA-programmet er gennemsnitligt ca. fire år. For perioden 1995-1999 udgjorde de samlede betalinger 890 mio. EUR svarende til 26% af de indgåede forpligtelser i samme periode.

Betalinger i forhold til forpligtelser, 1995-1999

	1995	1996	1997	1998	1999	I alt
Indgåede forpligtelser (mio. EUR)	173	403	981	941	937	3 435
Effektuerede betalinger (mio. EUR)	50	155	211	231	243	890
Forholdet mellem betalinger/forpligtelser i procent	29%	38%	21%	24%	26%	26%

MEDA-programmet er et ungt program, hvis iværksættelse i starten blev forsinket af de langvarige forhandlinger om rammeaftaler² med modtagerlandene og meget komplicerede problemstillinger i forbindelse med implementeringen. Størsteparten af de projekter, for hvilke der er indgået forpligtelser, er dog ved at være operationelle, og det vil meget snart medføre en væsentlig forøgelse af tempoet i betalingerne.

² Disse aftaler fastlægger de retlige og administrative rammer for den konkrete gennemførelse af EU-samarbejdsaktiviteterne.

Fordelingen af forpligtelser og betalinger for de enkelte lande

Udbetalingsraten i forhold til forpligtelserne har varieret ganske betydeligt fra land til land.

Fordeling af MEDA-forpligtelser og –betalinger for de enkelte lande

MEDA-I (1995-1999) (bilateralt og regionalt samarbejde)			
	Forpligtelser Mio. EUR	Betalinger Mio. EUR	Betalinger i forhold til forpligtelser i procent
ALGERIET	164	30	18,2
MAROKKO	656	127	19,4
TUNESIEN	428	168	39,3
EGYPTEN	686	157	22,9
JORDAN	254	108	42,5
LIBANON	182	1	0,5
SYRIEN	99	0	0,0
TYRKIET	375	15	4,0
VESTBREDDEN - GAZA	111	54	48,6
<i>Bilateralt samarbejde</i>	2 995	660	22,3
<i>Regionalt samarbejde³</i>	480	230 ⁴	48
I ALT	3 435	890	26

De laveste udbetalingsrater er begrundet i følgende:

- Algeriet: problemer med implementeringen som følge af den indenrigspolitiske situation
- Libanon: der blev først truffet afgørelse om mange af projekterne meget sent i perioden (1999), og der har været vanskeligheder med at gennemføre to projekter (genopbygning af den libanesiske centralforvaltning og standardisering)

³ Inkl. 63 mio. EUR, der blev bevilget i 1997-1999 til finansiering af faglig bistand i form af MEDA-team.

⁴ Betalingerne omfatter ca. 150 mio. EUR i form af betalinger på grundlag af forpligtelser, der er indgået før 1996, og som vedrører det tværgående samarbejde.

- Syrien: de syriske myndigheder har endnu ikke undertegnet rammeaftalen
- Tyrkiet: Europa-Parlamentet har krævet visse begrænsninger under henvisning til menneskerettighedssituationen i landet; desuden blev rammeaftalen først undertegnet for nylig (marts 1999).

Skønt Middelhavspartnerne har opnået et betydeligt fremskridt med makroøkonomisk stabilisering i de senere år, har de dog været ret tøvende med at gennemføre grundlæggende økonomiske reformer. De fleste lande i regionen har i dag stadig en omfattende reformdagsorden, når det gælder om at skabe gunstige vilkår for udvikling af den private sektor, yderligere handelsliberalisering og privatisering. Det langsomme tempo i de økonomiske reformer har haft en negativ indflydelse på gennemførelsen af MEDA-projekter, særlig projekter med berøring til økonomisk omstilling og strukturalpasning.

Fordelingen af de bilaterale aktiviteter

De bilaterale MEDA-aktiviteter 1995-1999 kan grupperes efter emne, idet der sondres mellem strukturalpasning, økonomisk samarbejde, det sociale område, miljø og udvikling af landdistrikter.

- **Strukturalpasning**

Strukturalpasningsfaciliteterne (SAF) giver mulighed for at yde direkte og hurtig støtte til de reformer, som partnerne selv iværksætter i nøje overensstemmelse med de aftalte vilkår; de samlede SAF-forpligtelser i perioden 1995-1999 udgjorde 520 mio. EUR svarende til 15% af MEDA-forpligtelserne. Disse SAF har været anvendt i fem lande (Marokko, Algeriet, Tunesien, Jordan og Libanon).

- **Støtte til økonomisk omstilling**

Hovedformålet med denne bistand er at skabe et gunstigt klima for udvikling af den private sektor, bl.a. gennem etablering af effektive finansielle instrumenter; bistanden har form af samarbejdsprogrammer, der forvaltes af Kommissionen, eller risikovillig kapital, der forvaltes af EIB.

Bistanden til de økonomiske samarbejdsprogrammer beløber sig til næsten 900 mio. EUR; der er gennemført foranstaltninger med risikovillig kapital for i alt over 140 mio. EUR i seks partnerlande (Marokko, Tunesien, Jordan, Egypten, Tyrkiet og Vestbredden-Gazastriben).

Der er finansieret sådanne foranstaltninger til støtte for økonomisk omstilling for i alt 1 035 mio. EUR svarende til over 30% af MEDA-forpligtelserne.

- **Støtte til den socioøkonomiske balance**

Foranstaltningerne på det sociale område i bredeste forstand (dvs. også omfattende sundheds- og undervisningssektoren) tager sigte på at styrke den socioøkonomiske balance i partnerlandene. Foranstaltningerne har form af sociale fonde eller specifikke samarbejdsprogrammer, men også - som noget forholdsvist nyt - en sektoralpasningsfacilitet på sundhedsområdet, som er blevet anvendt til at støtte en reform af sygesikringssystemet i Tunesien. Foranstaltningerne på det sociale område tegner sig for i alt 1 mia. EUR svarende til 29% af forpligtelserne i den pågældende periode.

- Miljøet

Der er gennemført foranstaltninger på dette område i Marokko og Jordan (for i alt 45 mio. EUR); der er ydet rentegodtgørelser for lån fra EIB for over 190 mio. EUR; de bilaterale foranstaltninger på miljøområdet repræsenterer således over 235 mio. EUR svarende til 7% af forpligtelserne i denne periode.

- Udvikling af landdistrikter

Der er vedtaget programmer for udvikling af landdistrikter for i alt 155,5 mio. EUR i Marokko, Tunesien og Syrien, hvilket svarer til 4,5% af forpligtelserne i den pågældende periode.

Fordelingen af de regionale aktiviteter

I perioden 1995-1999 blev der truffet beslutning om eller gennemført flere aktiviteter på følgende områder:

- Det politiske område

Ledende udenrigsministerielle embedsmænd har holdt møde om politiske og sikkerhedsmæssige spørgsmål med regelmæssige mellemrum – mindst fire gange om året. De har vedtaget en række foranstaltninger til styrkelse af partnerskabet og har opnået betydelige fremskridt vedrørende *pagten om fred og stabilitet*. Retningslinjerne for denne pagt blev vedtaget på den tredje Euro-Middelhavskonference i Stuttgart i april 1999. Udenrigsministrene er blevet enige om at have teksten klar til den fjerde Euro-Middelhavskonference i Marseille den 13.-14. november 2000. Den officielle vedtagelse finder sted, så snart de politiske forhold tillader det.

Der er vedtaget følgende foranstaltninger til styrkelse af partnerskabet:

- etablering af et netværk af udenrigspolitiske institutter (Euro-Middelhavskommissionen for Udenrigspolitiske Undersøgelser, EuroMeSCo)
- samarbejde mellem civilforsvarstjenester om indsatsen over for naturkatastrofer og menneskeskabte katastrofer
- etablering af et register over bilaterale aftaler
- udveksling af information om internationale konventioner om menneskerettigheder, nedrustning og humanitære rettigheder
- uddannelsesseminarer for diplomater.

MEDA finansierer projektet vedrørende civilbeskyttelse, EuroMeSCo og uddannelsesseminarerne for diplomater (3 mio. EUR).

- Det økonomiske og finansielle område

Der er oprettet regionale fora for de prioriterede sektorer, som ministrene for det regionale samarbejde har vedtaget: industrielt samarbejde, miljø, vand, energi, transport og informationssamfundet. Inden for alle områderne mødes eksperter inden for de pågældende sektorer fra de 27 Euro-Med-lande for at vedtage retningslinjer for regionale

samarbejdsprogrammer, som efterfølgende skal godkendes af Euro-Middelhavsudvalget. Hovedvægten i det regionale samarbejde ligger på politisk dialog, etablering af netværk, tættere sammenkædning af infrastruktur og reformer af de retlige og administrative rammer som grundlag for en mere konkurrencevenlig lovgivning.

- **Industrielt samarbejde:** Der er fastlagt fire hovedemner: fremme af investeringer, innovation og kvalitet, Euromed-markedets instrumenter og -mekanismer, samt forbedring af klimaet for SMV. Der er allerede udarbejdet samarbejdsprojekter, bl.a. et netværk af investeringsfremmekontorer (4 mio. EUR) og et program for fremme af Euromed-markedets instrumenter og -mekanismer og et regionalt Euromed-program for innovation og kvalitet i virksomheder, der begge programmer skal iværksættes i 2000. MEDA har finansieret MEDSTAT-programmet for samarbejdet mellem statistiske kontorer (20 mio. EUR), en række økonomiske netværk (6 mio. EUR) mellem handelskamre, SMV-organisationer, erhvervsforbund og et netværk af økonomiske institutter (Euro-Middelhavsforummet for Økonomiske Institutter (FEMISE) (2 mio. EUR).
- **Miljø:** Der er vedtaget et kort- og mellemsigtet prioriteret handlingsprogram (SMAP), og den første serie projekter er iværksat (7 mio. EUR). Anden serie skal iværksættes i 2000.
- **Vand:** Hovedlinjerne i et handlingsprogram er allerede vedtaget, og en første serie projekter skal iværksættes i 2000.
- **Energi:** Der er iværksat projekter om retlige og administrative rammer, en dialog om energipolitikken, sammenkobling af energiforsyningsnettene og forskellige undersøgelser, energi og bymiljø, anvendelsesmuligheder for solenergi, uddannelsesnetværk og sammenkobling af elektricitetsnettene.
- **Transport:** Den første serie søtransportprojekter blev iværksat i 1997 (9 mio. EUR); et integreret transportprojekt forventes iværksat i 2000.
- **Informationssamfundet:** Der er iværksat et projekt om lovgivningsgrundlaget (3 mio. EUR), og det omfattende EUMEDIS-program (etablering af netværk, sammenkobling og pilotprojekter om specifikke anvendelsesmuligheder for informationsteknologi) er operationelt (45 mio. EUR).
- Det sociale, kulturelle og menneskelige område
 - **Kultur:** Kulturministrene har afholdt to møder, hvor de har foretaget en prioritering af opgaverne. Euro-Med Heritage-programmet for samarbejde om kulturarven er operationelt (17,1 mio. EUR) og Euro-Med Heritage II skal iværksættes i 2000.
 - **Den audiovisuelle sektor:** Det audiovisuelle program under Euro-Med om samarbejde inden for film, radio og tv er operationelt (... mio. EUR).
 - **Ungdom:** Euro-Med ungdomsprogrammet for ungdomsudvekslinger er operationelt (6 mio. EUR).

I.2 REVISION AF MEDA-FORORDNINGEN (MEDA II)

MEDA-forordningen, der blev vedtaget i 1996, udstikker de retlige rammer for implementeringen af MEDA-programmet. Det er vigtigt, at de hidtidige erfaringer fra programmets implementering udnyttes til at forbedre og accelerere formidlingen af EU-bistanden til Middelhavspartnerlandene. Det fremgik af en uvildig evaluering af MEDA-

forordningen, der blev gennemført i 1998-1999, at de nuværende beslutningsprocedurer er besværlige og usmidige. På grundlag af konklusionerne fra denne evaluering forelagde Kommissionen i midten af 1999 et foreløbigt forslag for Rådet om revision af MEDA-forordningen. Det foreløbige forslag bygger på tre hovedelementer:

- **Forenkling af beslutningsprocessen med henblik på mere effektiv programmering:**

MED-udvalgets arbejde (der er tale om et forvaltningsudvalg bestående af repræsentanter for EU-landene, der skal bistå Kommissionen med implementeringen af MEDA-forordningen) bør primært være centreret om strategisk planlægning og programmering. Det kan opnås via en mere tilbunds gående behandling af de treårige *nationale vejledende programmer* (NIP)⁵ og det *regionale vejledende program* (RIP)⁶. Kommissionen foreslår for at sikre bedre sammenhæng mellem finansieringsforslagene og NIP og RIP at præsentere sine finansieringsforslag i *årlige finansieringsplaner* for hvert partnerland (NFP) og én samlet plan for hele regionen (RFP).

- **Styrkelse af programmerings- og implementeringskapaciteten:**

Associeringsaftalerne går ud på gradvis indførelse af frihandel mellem EU og Middelhavspartnerne. Det er hensigten, at MEDA-programmet skal spille en væsentlig rolle i denne sammenhæng ved at bistå partnerne i den reformproces, som er en nødvendig forudsætning. Derfor bør der lægges større vægt på dialogen med partnerlandene om MEDA-programmeringen på mellemlang sigt under hensyntagen til deres respektive reformstrategier samt på koordinering mellem Kommissionen og EU-landene og koordinering af det bilaterale og det regionale samarbejde.

- **Mere effektive implementeringsprocedurer:**

Det er nødvendigt at indføre hurtigere implementeringsprocedurer for at give MEDA-programmet øget indvirkning på de økonomiske og sociale reformer i partnerlandene og gøre programmet til et mere effektivt instrument for Euro-Middelhavspartnerskabet. Der er allerede udarbejdet harmoniserede procedurer for den tekniske og finansielle implementering af samarbejdsaktiviteter med bl.a. det formål at opnå yderligere rationalisering og strømlining. Der er desuden en bredere reform i gang af Kommissionens formidling af ekstern bistand.

I.3 ASSOCIERINGSAFTALERNE: STATUS

Associeringsaftalerne er bilaterale retlige instrumenter for etableringen af tættere og mere omfattende relationer med Middelhavspartnerlandene og udgør således en strategisk ramme for samarbejdet. Associeringsaftalerne bygger på den første generation af samarbejdsaftaler, som blev vedtaget i 1970'erne, og omhandler institutionaliseringen af den politiske og økonomiske dialog, oprettelse af et frihandelsområde, socialt og kulturelt samarbejde og finansielt samarbejde, navnlig via MEDA-programmet. Associeringsaftalerne udgør således på bilateralt plan det strategiske grundlag for samarbejdet.

⁵ NIP afspejler planlægningen af landeprogrammer i overensstemmelse med MEDA-forordningen. Der er heri fastsat vejledende finansielle beløb for forpligtelser og prioriterede indsatsområder for EU-bistanden.

⁶ RIP afspejler de prioriterede indsatsområder i MEDA-programmet, som er relevante for regionen som helhed. Det supplerer NIP.

Nedenstående tabeller viser, hvor langt man er nået med forhandlingerne om Euro-Middelhavsassocieringsaftalerne og rammeaftalerne:

Status over associeringsaftalerne

PARTNER	FORHANDLINGERNE AFSLUTTET	AFTALEN UNDERTEGNET	IKRAFTTRÆDEN
Tunesien	Juni 1995	Juli 1995	Marts 1998
Israel	September 1995	November 1995	I løbet af 2000
Marokko	November 1995	Februar 1996	Marts 2000
PLO for Den Palæstinensiske Myndighed	December 1996	Februar 1997	Juli 1997
Jordan	April 1997	November 1997	-
Egypten	Forhandlinger afsluttet i juni 1999 ⁷	-	-
Libanon	Forhandlinger i gang	-	-
Algeriet	Forhandlinger i gang	-	-
Syrien	Forhandlinger i gang	-	-

Der blev ikke afholdt officielle forhandlingsmøder med Libanon og Algeriet i 1999. Der har dog været uformelle kontakter mellem disse to landes myndigheder og Kommissionens tjenestegrene. De officielle forhandlinger forventes genoptaget i løbet af 2000.

Finansieringsaftaler

Implementeringen af MEDA-programmet nåede et godt stykke videre i 1999, da de sidste tilbageværende rammefinansieringsaftaler blev undertegnet med Middelhavspartnerne. Disse aftaler fastlægger de retlige og administrative rammer for implementeringen af EU's samarbejdsaktiviteter (med undtagelse af strukturtilpasningsforanstaltninger, for hvilke der gælder særlige ordninger), og undertegnelsen er en forudsætning for, at der kan iværksættes konkrete projekter.

⁷ Forhandlingerne blev reelt afsluttet ved Rådet samling (generelle anliggender) den 21. juli 1999, hvor den aftale, forhandlerne var nået frem til, blev godkendt. Egyptens regering forventes at give en tilsvarende godkendelse i nær fremtid.

Status over MEDA-rammeaftalerne

LAND	PARAFERET	UNDERTEGNET	UNDERTEGNET (EIB)
Algeriet	12. maj 1998	29. juli 1998	15. september 1998
Cypern		Ikke relevant	Ikke relevant
Egypten		18. februar 1998	2. juli 1998
Israel		Ikke relevant	Ikke relevant
Jordan		2. februar 1998	2. juli 1998
Libanon		13. maj 1998	15. september 1998
Malta		Ikke relevant	Ikke relevant
Marokko	16. juli 1997	28. august 1997	28. august 1997
Den Palæstinensiske Myndighed	12. december 1997	28. marts 1998	Aftalen fra 1995 er fortsat gældende
Syrien		15. august 1998	Aftale undertegnet af EIB ultimo marts 1999
Tunesien	15. juli 1997	20. september 1997	20. september 1997
Tyrkiet	2. juli 1998	19. marts 1999	Aftale undertegnet af EIB ultimo marts 1999

I.4 MEDA 1995-1999: FORELØBIGE KONKLUSIONER

Oprettelse af et fælles økonomisk Euro-Middelhavsområde præget af velstand og vækst er et ambitiøst mål, hvilket illustreres af det forhold, at gennemsnitsindkomsten pr. indbygger i Europa i øjeblikket er ca. ti gange højere end gennemsnitsindkomsten pr. indbygger hos Middelhavspartnerne. Højere vækstrater, især i betragtning af en arbejdsløshed, som typisk ligger på mellem 20 og 25% hos mange af Middelhavspartnerne, er derfor et vigtigt mål.

Oprettelse af et frihandelsområde er ikke blot et ambitiøst mål, men også en nødvendighed for Middelhavspartnerne. En af årsagerne er, at de enkelte partnerlandes markeder simpelthen er for små til at tiltrække direkte udenlandske investeringer i fornødent omfang. F.eks. er de tre Maghreb-landes⁸ samlede BNP (med en samlet befolkning på 66 mio. indbyggere) mindre end Portugals, medens Machrak-landenes⁹ samlede BNP (med en samlet befolkning på 86 mio. indbyggere) ikke er større end f.eks. Finlands eller Grækenlands.

Direkte udenlandske investeringer kan spille en afgørende rolle for moderniseringen af økonomierne i regionen gennem overførsel af avancerede produktions- og ledelsesmetoder. Hidtil har landene i regionen ikke haft fordel af de øgede strømme af direkte udenlandske investeringer på globalt plan på trods af deres beliggenhed tæt ved Europa og favorable adgangsvilkår til det europæiske marked. Disse ringe resultater er i vidt omfang politisk betingede som følge af administrative begrænsninger og hindringer, forbud mod at investere i bestemte sektorer, ugunstige beskatningsforhold m.m.

⁸ Marokko, Algeriet og Tunesien.

⁹ Egypten, Jordan, Vestbredden - Gazastriben, Libanon og Syrien.

Udfordringen

Der er klart behov for at fremskynde processen for økonomisk omstilling. Trods ofte afvigende økonomiske præstationer har vore Middelhavspartnere indbyrdes bemærkelsesværdige ligheder med hensyn til de fremtidige økonomiske udfordringer. Den omstændighed, at befolkningen er ung, og at kvinder i stigende grad forventes at søge ud på arbejdsmarkedet, antyder, at beskæftigelsesmarkedet vil kunne komme under et betydeligt pres i disse lande. Ifølge internationale skøn vil der skulle skabes omkring 45 millioner nye jobs i de næste tyve år, hvis arbejdsløsheden skal kunne holdes på det nuværende niveau. Det betyder, at Middelhavslandene vil skulle nå en årlig vækstrate på 6-7% for at kunne optage den yderligere arbejdskraft og følge med verdensøkonomien.

Det tøvende tempo i de økonomiske reformer har imidlertid resulteret i utilstrækkelig mobilisering af investeringer - indenlandske som udenlandske - og lav produktivitet. Investeringerne udgør i øjeblikket omkring 24% af BNP i Middelhavsøkonomierne mod et gennemsnit på 34% i nogle asiatiske økonomier. Middelhavsområdet andel af strømmen af udenlandske direkte investeringer til vækstøkonomierne er meget lav (5%). Produktiviteten er svag, hovedsagelig på grund af de store investeringer i statsejede virksomheder, der stadig dominerer flere Middelhavsøkonomier, tillige med investering i menneskelige kvalifikationer, der ikke egner sig på dagens globale marked.

Fremskyndelse af den økonomiske omstilling

Hvis der skal opnås øget vækst, skal den komme fra en mere dynamisk privat sektor. Et gunstigere lovgivningsmæssigt og administrativt klima bliver en afgørende faktor i denne sammenhæng. Der er især akut behov for reformer på områder som den finansielle sektor og omstrukturering af offentlige virksomheder og privatisering. Større effektivitet i formidlingen af infrastrukturtjenester, herunder telekommunikation, energi og transport, vil også have stor betydning for konkurrenceevnen og den samlede levestandard.

Det er nødvendigt at modernisere og omdanne skattesystemerne til retfærdige, effektive og administrativt håndterlige skatte- og afgiftssystemer, der kan understøtte den økonomiske vækst, og det er samtidig stærkt medvirkende til at forbedre investerings- og erhvervs klimaet. Det giver desuden mulighed for at gøre landet mindre afhængigt af importafgifter som en væsentlig indtægtskilde. Nogle lande er stærkt afhængige af sådanne afgifter. F.eks. hidrører 56,9% af Libanons skatte- og afgiftsindtægter fra handelsafgifter, mens tallet er 31,6% i Jordan og 29,8% i Tunesien.

Hensyntagen til den sociale samhørighed

Styrkelse af den sociale samhørighed integration af miljøet er et vigtigt ledsagende element i den økonomiske omstillingsproces med udgangspunkt i en tilgang til bæredygtig udvikling. Der må være bred enighed i samfundet om målsætningerne og metoderne for reformerne, hvis det skal lykkes at få de strukturelle økonomiske reformer gennemført og accepteret. Det forudsætter en vedvarende og ihærdig indsats for at forbedre levestandarden for de dårligst stillede grupper i samfundet, navnlig via målrettede foranstaltninger. Desuden indebærer den igangværende demografiske omstillingsproces en kraftig vækst i arbejdsstyrken på kort og mellemlang sigt. Der må ved udformningen af omstillingsstrategierne systematisk tages hensyn til spørgsmålet om den sociale samhørighed, hvis arbejdsløshedssituationen ikke skal blive yderligere forværret, og omstillingsprocessen skal være bæredygtig. Ingen økonomiske reformprogrammer vil lykkes på længere sigt, hvis de ikke accepteres af befolkningen. Det vil ej heller blive bæredygtigt, hvis det ikke forbedrer miljøvilkårene og forhindrer fremtidige generationer i at udnytte naturressourcerne.

Den Europæiske Unions rolle

De projekter og programmer, der finansieres med gavebistand fra MEDA-programmet, og de investeringsprojekter, der finansieres med lån fra EIB, yder et vigtigt bidrag til Middelhavspartnerlandenes økonomiske omstilling sideløbende med de bilaterale programmer, der gennemføres af EU-landene.

MEDA-finansierede projekter, der vedrører økonomisk omstilling, tager bl.a. sigte på at modernisere industrisektoren (Algeriet, Egypten, Jordan), fremskynde privatiseringsprocessen (Tunesien, Algeriet), omstrukturere finanssektoren (Egypten, Marokko), udvikle den offentlige forvaltning (Tyrkiet, Syrien) og tilvejebringe den mest basale infrastruktur (Vestbredden - Gazastriben, Marokko).

MEDA-projekter tager desuden sigte på at styrke den socioøkonomiske balance ved at skabe bedre grundundervisningstilbud og give piger og kvinder øget adgang til disse tilbud (Tyrkiet, Marokko), modernisere sundhedsvæsenet og pensionssystemerne (Egypten, Tunesien), styrke civilsamfundet (Algeriet, Tyrkiet) og beskytte kulturarven (Jordan, Syrien). De fleste Middelhavslande har også fået rentegodtgørelser, der finansieres via MEDA-programmet for EIB-lån til miljøbeskyttelse.

Endelig er der via det regionale samarbejde under MEDA ydet støtte til alle områder under Barcelona-processen (det politiske og sikkerhedsmæssige, det økonomiske og finansielle og det sociale, kulturelle og menneskelige), samtidig med at man har bevaret partnerskabets globale og omfattende karakter i fuldt omfang og bidraget til social stabilitet.

Konklusioner

Selv om MEDA er det finansielle instrument for alle afsnit af partnerskabet, er hovedmålet dog at få oprettet det fælles Euro-Middelhavsområde præget velstand og fremgang, som er den drivende kraft i processen med Euro-Middelhavsfrihandelsområdet som det centrale element. På denne baggrund kan der drages følgende konklusioner:

- Nu næsten fem år efter udenrigsministrenes Euro-Middelhavskonference i Barcelona i november 1995 er der gjort betydelige fremskridt. Forhandlingerne om associeringsaftaler mellem flere Middelhavspartnerlande og EU er afsluttet. Den formelle ratifikationsproces har forsinket disse aftalers ikrafttræden, men det har ikke forhindret størsteparten af partnerlandene i at påbegynde den økonomiske omstillingsproces.
- Gennemførelsen af MEDA I har været langsom. Kommissionens procedurer har været besværlige og stive. Men revisionen af MEDA-forordningen åbner mulighed for en strømlining af procedurerne. Det medfører desuden en mere strategisk programmering af bistanden, således at det garanteres, at MEDA-interventionerne blive sammenhængende med nationale reformstrategier. Den igangværende omorganisering af Kommissionens eksterne tjenester burde også bidrage til en mere effektiv og hurtig formidling af bistanden.
- Forsinkelserne i programmets implementering kan også tilskrives manglende beslutsomhed med hensyn til gennemførelse af grundlæggende økonomiske reformer. I en stadig krævende budgetsammenhæng vil MEDA-midlerne efterhånden blive kanaliseret til partnere, som har en bekræftet absorptionskapacitet og gode resultater med gennemførelsen af associeringsaftalerne med EU. Parternes virkelige engagement med hensyn til realisering af deres respektive nationale reformstrategier vil være et afgørende

element i vurderingen af deres absorptionskapacitet. Den økonomiske dialog mellem Unionen og dens Middelhavspartnere vil blive et vigtigt instrument i dette forehavende.

II. MEDA-PROGRAMMET I 1999

II.1 DEN POLITISKE OG ØKONOMISKE KONTEKST I 1999

Den politiske udvikling i Middelhavsregionen i 1999 var i vidt omfang præget af politiske magtskifter og nye ansigter på ledende poster.

I Israel vandt Ehud Barak valget i maj med 56% af stemmerne. Hans valgsejr gav nyt håb for fredsprocessen i Mellemøsten, der havde været lammet i flere måneder. Den efterfølgende hektiske diplomatiske aktivitet udmøntede sig i september 1999 i det israelsk-palæstinensiske Sharm Al Sheikh-memorandum. Memorandummet er nu ved at blive iværksat, men dog med visse forsinkelser. Ved årets udgang indvirkede den nye atmosfære også positivt på forholdet til Syrien med genoptagelsen af direkte forhandlinger mellem Syrien og Israel i Washington.

To centrale personligheder i regionen døde i 1999. Jordans kong Hussein afgik ved døden i februar, og kong Hassan af Marokko døde i juli. De blev begge efterfulgt på tronen af deres sønner, henholdsvis kong Abdullah og kong Muhamed, som begge er unge ledere, der går ind for politiske og økonomiske reformer.

Året var desuden præget af en mærkbar forbedring i forholdet mellem EU og Tyrkiet. Det Europæiske Råd i Helsinki i december accepterede Tyrkiet som ansøgerland til EU-medlemskab på grundlag af de samme kriterier, der gælder for de øvrige ansøgerlande.

Barcelona-processen kørte videre. Mere intense drøftelser af det regionale samarbejde understregede de regionale initiativers voksende betydning i den politiske, økonomiske og kulturelle sammenhæng og det akutte behov for øget Syd-Syd-samarbejde (især blandt MED-partnerlandene). Den tredje Euro-Middelhavskonference, der fandt sted i Stuttgart i april, bekræftede de mål, der er fastsat i Barcelona-erklæringen, dvs. omdannelse af Middelhavsområdet til et område for dialog, udveksling og samarbejde gennem styrkelse af demokratiet, retsstaten, god forvaltningsskik og bæredygtig og afbalanceret økonomisk og social udvikling. Man vedtog hovedlinjerne i en Euro-Middelhavspagt om fred og stabilitet, der skal udarbejdes inden det næste udenrigsministermøde (november 2000).

Udsving i råvarepriserne påvirkede den økonomiske udvikling i regionen ganske kraftigt. Stigningen i oliepriserne siden marts 1999 har hjulpet de olieproducerende lande i Middelhavsområdet (Algeriet, Egypten og Syrien¹⁰) til at få rettet op på deres udlandsbalancer og styrke deres vækstperspektiver. Nogle lande, som f.eks. Egypten og Jordan, havde også indirekte fordel af højere oliepriser, fordi de har en stor vandrende arbejdsstyrke i de olieproducerende lande i Golfbugten og omfattende handelsrelationer med disse lande. Behovet for strukturreformer er vokset i nogle lande på grund af dårlige vækstresultater og fortsat ringe beskæftigelsesmuligheder. Fuld gennemførelse af sådanne reformer vil i høj grad gavne de langsigtede økonomiske perspektiver i regionen.

EU aftager mellem 60 og 75% af de fleste af Middelhavspartnersnes eksport, og EU er deres vigtigste leverandør af kapitalgoder og basislandbrugsråvarer. Kapitalstrømme og turister kommer primært fra EU. Den indbyrdes samhandel i regionen repræsenterer fortsat under 5% af regionens BNP, og den manglende Syd-Syd-integration er ensbetydende med, at økonomierne i regionen stadigvæk er for små til at tiltrække udenlandske investeringer.

¹⁰ I 1997-1998 hidrørte 18% af de samlede offentlige indtægter i Algeriet fra olieindtægterne, 8% i Egypten og 39% i Syrien (kilde: IMF, World Economic Outlook, s. 26).

Det er meget vigtigt netop nu at give EU's og Middelhavspartnernes fælles beslutning om at uddybe og udbygge den økonomiske reformproces et mere konkret indhold for at opnå varige forbedringer. I denne kontekst er MEDA-programmet et væsentligt instrument, der kan virke som katalysator for reformprocessen i partnerlandene.

FREDSPROCESSEN I MELLEMØSTEN 1999

På trods af alle de hindringer, der fortsat består, gjorde fredsprocessen mærkbare fremskridt i 1999, navnlig i anden halvdel af året. Den langvarige valgsituation i Israel lammede i realiteten de fleste initiativer og aktiviteter i relation til fredsprocessen i første halvdel af 1999.

Premierminister Ehud Baraks overbevisende valgsejr og etableringen af en centrum-venstre-regering i Israel resulterede i omfattende diplomatiske kontakter, som i sidste ende udmøntede sig i det israelsk-palæstinensiske Sharm Al Sheikh-memorandum i september. Aftalen var i realiteten en genforhandling af Wye River memorandummet fra november 1998. Det indeholdt imidlertid også en tidsplan for forhandlinger om permanent status og en rammeaftale, som skulle være undertegnet i midten af februar 2000¹¹, som skal resultere i en mere omfattende aftale, der forventes indgået i september 2000. De fleste elementer, der indgår i rammeaftalen, er blevet iværksat, men dog med mindre forsinkelser¹².

EU har støttet denne udvikling aktivt og bistået parterne under forhandlingerne. Formanden for Rådet, Joschka Fischer, og næstformand i Kommissionen, Manuel Marín, besøgte regionen i første halvår af 1999. Formanden for Rådet, den finske udenrigsminister Halonen, besøgte regionen i andet halvår. EU's særlige udsending ved fredsprocessen, ambassadør Moratinos, fortsatte sin intensive diplomatiske indsats i regionen. Desuden havde EU-embedsmænd talrige konsultationer med de centrale parter i fredsprocessen og de vigtigste internationale aktører, primært USA og Rusland, tillige med Japan, Norge og Canada.

Sideløbende hermed opretholdt EU sit omfattende program for økonomisk bistand til Den Palæstinensiske Myndighed. Efter en forlængelse af betingelserne fra 1993 for en ny femårig periode¹³ fungerede EU som vært og medformand for et møde i Ad Hoc-Kontaktudvalget om Palæstina i Frankfurt i starten af februar. Derefter blev der holdt møde med Verdensbankens Rådgivende Gruppe, og begge møder bidrog til at forstærke indsatsen for at opnå varig økonomisk udvikling på Vestbredden og i Gazastriben og en bedre og mere åben budgetforvaltning fra Den Palæstinensiske Myndigheds side. Disse bestræbelser fortsatte på det næste møde i Kontaktudvalget, som fandt sted i oktober i Tokyo.

¹¹ Senere udskudt til maj 2000.

¹² Bl.a. er kontrollen med i alt ca. 40% af Vestbredden nu overdraget til Den Palæstinensiske Myndighed; der er løsladt flere grupper af fængslede, og den sydlige strækning af sikkerhedskorridoren er åbnet.

¹³ November 1998, donorkonference på ministerniveau i Washington.

Maghreb og Machrak: Demografiske, sociale og økonomiske indikatorer

Indikator	Enhed	Marokko	Algeriet	Tunesien	Egypten	Jordan	Israel	Vest-bredde/ Gaza	Libanon	Syrien	Tyrkiet	Malta	Cypern	Verden
Område	(1000 km ²)	450	2 381	163	1 001	89	20,3	6,1	10,4	185	780	0,3	9,5	-
Demografi														
Befolkning	mio. 1998	27,8	30	9,4	61,4	4,6	6	2,7	4,2	15,3	63,5	0,38	0,75	5 896,6
Årlig befolkningstilvækst	% 1992-98	1,8	2,2	1,6	1,9	3,3	2,6	i.o.	1,8	2,8	1,5	0,7	1,1	1,4
Årlig stigning i arbejdsstyrken	% 1992-98	2,2	4,4	2,9	2,8	4,5	3,8	i.o.	2,8	3,9	2,8	1,2	1,1	1,7
Spædbørnsdødelighed	‰ lev.født 1992-98	51	32	30	51	29	7	i.o.	28	31	40	7	8	55
Sociokulturelle indikatorer														
BNI per capita	(Atlas-metoden, USD, 1998)	1 250	1 550	2 050	1 290	1 520	15 940	i.o.	3 560	1 020	3 160	9 440	i.o.	4 890
HDI (*)	1995	0,582	0,665	0,695	0,616	0,715	0,883	i.o.	0,749	0,663	0,728	0,850	0,850	0,706
Analfabetisme	% personer over 15 år	53	35	31	46	11	4	i.o.	15	27	16	9	4	25
mænd	% mænd over 15 år	40	24	21	35	6	2	i.o.	9	13	7	9	i.o.	18
kvinder	% kvinder over 15 år	66	46	42	58	17	6	i.o.	21	42	25	8	i.o.	32
Økonomi														
Vækst i BNP	% 1998	6,5	5,1	5	5,7	2,2	2	4	3	5,4	2,8	4,1	4,7	1,7
Forventet vækst i BNP	% 1999-03	i.o.	6	6,1	6,1	3,2	i.o.	i.o.	3,5	4,8	5	i.o.	i.o.	3,1
Inflation (**)	% 1998	2,7	5	3,1	3,8	4	5,5	i.o.	4,5	-0,4	83,7	2,4	2,2	-
Finansoverskud/underskud	% af BNP 1998	-3,1	-3,9	-2,4	-0,9	-6,9	-5,8	i.o.	-18,9	-3,9	-8,9	-10,5	1,4	-
Betalingsbalancens løbende poster	% af BNP 1998	-0,1	-1,9	-3,4	-2,5	0	-0,7	i.o.	-27,4	0,1	0,3	-4,8	i.o.	-0,1
Samlet gæld	% af BNP 1998	55,8	63,4	51,8	38,2	115,6	i.o.	i.o.	36,8	30,3	51,4	31,1	i.o.	-

(*) Det Menneskelige Udviklingsindeks (Human Development Index, HDI) er et sammensat indeks, hvori bl.a. indgår forventet levealder ved fødslen, læse- og skrivefærdigheden blandt voksne, BNP per capita i faste priser, bruttodeltagelse i undervisningen på første, andet og tredje niveau (FN's Udviklingsprogram, Human Development Report, 1999 – tal for 1997) (London 1999)

(**) Forbrugerpriser.

Kilde: Verdensbanken, *World Development Indicators 2000* (Washington 2000).

II.2 SAMARBEJDET MED MIDDELHAVSPARTNERNE

II.2.1 BILATERALT SAMARBEJDE

ALGERIET

Bilaterale forbindelser mellem EU og Algeriet

Forhandlingerne om associeringsaftalen, som indledtes i marts 1997, blev midlertidigt indstillet af Algeriet i juni 1997. I løbet af 1999 er der sket en vis forbedring i forbindelserne med Algeriet understøttet af genåbningen af Kommissionens delegation i Algier i slutningen af 1998.

Mens man afventer indgåelsen af en associeringsaftale mellem EU og Algeriet, forløber den politiske dialog mellem partnerne via jævnlige møder på ministerniveau: Algeriet havde den 3. november 1999 besøg af den europæiske trojka og kommissær Chris Patten. Ved dette besøg blev det bebudet, at de officielle forhandlinger om associeringsaftalen mellem EU og Algeriet ville blive genoptaget i slutningen af første kvartal 2000.

Efter anmodning fra den algeriske regering afholdt Kommissionen i juni 1999 en workshop i Algier om økonomisk omstilling og frihandel med deltagelse af europæiske eksperter på området.

Seneste politiske og økonomiske udvikling i Algeriet

Starten af 1999 var præget af præsidentvalget, der fandt sted i april 1999. De algeriske myndigheders noget afventende holdning, siden præsident Zéroual i august 1998 meddelte, at han ville træde tilbage, blev yderligere forstærket efter udnævnelsen af en regering i januar 1999, der havde som hovedopgave at forberede præsidentvalget.

Alle de politiske koryfæer deltog i præsidentvalget. Abdelaziz Boutéflika vandt valget med 73,8% af stemmerne. De syv øvrige kandidater havde trukket sig ud dagen før afstemningen med en voldsom kritik af afstemningsforholdene ved de mobile og særlige valgsteder. Den officielle valgdeltagelse var 60%.

Præsident Boutéflika bebudede straks efter valget et program for genoprettelse af freden i landet og rehabilitering af Algeriets image på internationalt plan. Planen om ”borgfred” betød, at der blev vedtaget en lov, som gav de medlemmer af de væbnede grupper, der overgav sig til myndighederne, en vis amnesti, hvis det skete inden den 13. januar 2000. Denne fredsplan fik stor tilslutning i den algeriske befolkning ved en folkeafstemning (98,6% af stemmerne) den 16. september 1999. Derfor betragtes loven, som ganske vist anfægtes af en del af befolkningen, nemlig ofrene for terroristernes voldshandlinger og folk, der har mistet nære slægtninge under konflikten, i vidt omfang som et betydningsfuldt vendepunkt for genoprettelsen af freden, og den er da også blevet støttet af Algeriets vigtigste partnere.

I hele 1999 ventede man på, at præsidenten skulle indsætte en ny regering i overensstemmelse med sit præsidentprogram. Den nye regering under premierminister Benbitour blev omsider udnævnt den 24. december 1999.

Der har i 1999 været rapporteret om færre tilfælde af krænkelse af menneskerettighederne, efter at den sikkerhedsmæssige situation gradvist er blevet forbedret. Præsident Boutéflikas fredspolitik markerede det første skridt i retning af national forsoning. Menneskerettigheds-situationen i Algeriet giver dog fortsat helt klart anledning til bekymring og vil blive fulgt meget nøje.

I starten af 1999 var de økonomiske perspektiver særdeles dystre. Oliepriserne lå på et niveau, som gjorde det nødvendigt at trække på valutareserverne for at opfylde landets forpligtelser over for udlandet, og man forventede det værste i 2000. Olieprisernes fornyede stigning og konsolidering fra andet kvartal 1999 gav imidlertid de algeriske myndigheder øget fortrøstning til landets muligheder for at opfylde sine gældsforpligtelser.

Faldet i oliepriserne, som var større end i 1986, blev forvaltet særdeles fornuftigt af de algeriske myndigheder. Algeriets resultater på det makroøkonomiske plan var forholdsvis gode i 1999, og det lykkedes at opretholde både den eksterne og den interne balance på de vigtigste områder. Den økonomiske vækst nåede op på 3,6%, inflationen fortsatte med at falde (fra 5% i 1998 til 2,6% i 1999), og budgetunderskuddet udgjorde 2% af BNP sammenholdt med 3,9% året før, men Algeriet afsluttede dog året med valutareserver, der kun svarer til 4,6 måneders import (mod 7,5 måneders import i 1998). Denne forringelse skyldes til dels øget udlandsgæld og store udgifter til renter og afdrag på gælden (over 40% af værdien af eksporten). Den fortsatte stigning i oliepriserne betød dog, at man undgik at skulle foretage en omlægning af betalingssterminerne for udlandsgælden for tredje gang.

På trods af de gode makroøkonomiske resultater er den algeriske økonomi som helhed stadigvæk afhængig af kulbrintesektoren. Eksporten fra andre sektorer end kulbrintesektoren er fortsat af marginal betydning og udgør blot 3% af den samlede eksport. Den vækst, der har kunnet registreres, har ikke været tilstrækkelig til at medføre en mærkbar nedbringelse af arbejdsløsheden, som fortsat ligger på næsten 30% af den erhvervsaktive befolkning. Man har erkendt, at det ikke vil lykkes at gøre landet mindre afhængigt af kulbrintesektoren - hvilket betragtes som et meget vigtigt mål - medmindre der gennemføres strukturreformer i økonomien og skaffes direkte udenlandske investeringer til landet.

På trods af forskellige incitamenter til øgede investeringer er privatiseringsprocessen gået i stå. Mere end et år efter lanceringen af privatiseringsprogrammet er der endnu ikke gennemført nogen privatiseringer. Processen har ligget stillet på grund af en strid om procedurer og interessekonflikter mellem de institutioner, der skal varetage privatiseringen. Også udenrigshandelen er fortsat undergivet omfattende restriktioner og en forholdsvis høj gennemsnitlig beskyttelsesgrad. Det faktum, at Algeriets børs er begyndt at fungere, og at private luftfartsselskaber nu kan drive virksomhed i landet, er udtryk for de algeriske myndigheders vilje til at fortsætte i retning af en voksende liberalisering af økonomien.

Det finansielle MEDA-samarbejde

Det finansielle samarbejde mellem EU og Algeriet har altid lidt under strukturbetingede vanskeligheder i de algeriske institutioner, som er blevet yderligere forværret af den sikkerhedsmæssige og politiske situation. Siden slutningen af 1998 er der dog sket en forbedring i samarbejdet, så der har kunnet forberedes omfattende projekter for udvikling af den private sektor. I 1999 blev der undertegnet to vigtige finansieringsaftaler om MEDA-projekter: Det ene drejer sig om omstrukturering af industrien og privatisering (38 mio. EUR), og det andet skal fremme små og mellemstore virksomheder (SMV) (57 mio. EUR). Privatiseringsprojektet omfatter faglig bistand, der skal sætte fornyet gang i privatiseringen af mellemstore og større offentlige virksomheder i Algeriet, som er organiseret under forskellige

sektorbestemte holdingselskaber. SMV-programmet tager sigte på at styrke de algeriske virksomheders konkurrenceevne med henblik på gradvis åbning af den algeriske økonomi og oprettelsen af en frihandelszone med EU.

I 1999 blev der ligeledes forberedt en omfattende projekt for modernisering af finanssektoren (23 mio. EUR). I moderniseringen af finanssektoren indgår faglig bistand og uddannelse til fordel for de finansielle institutioner, Algeriets centralbank og institutionerne på kapitalmarkedet. Der indgår ligeledes planer om samarbejde mellem flere banker og forsikringselskaber i Algeriet og tilsvarende institutioner i Europa.

I slutningen af 1999 blev der ligeledes indgået forpligtelser for et projekt for støtte til civilsamfundet (5 mio. EUR). Projektet skal yde institutionel støtte til ca. 50-60 ikke-statslige organisationer (ngo'er) og udviklingssammenslutninger i Algeriet, der navnlig arbejder inden for lokaludvikling, miljø, kvinder og unge.

I hele perioden 1995-1999 er der indgået forpligtelser for 164 mio. EUR i forbindelse med MEDA-samarbejdet med Algeriet. Ud over ovennævnte projekter omfatter programmet en strukturtilpasningsfacilitet (30 mio. EUR) og rentegodtgørelse for EIB-lån til projekter for renere industri (10,7 mio. EUR). I 1999 indledtes forberedelserne til et omfattende projekt til støtte for en socialfond, der skal bidrage til den sociale balance og oprettelsen af arbejdspladser i Algeriet.

ALGERIET

MEDA-forpligtelser i 1999

PROJEKT / PROGRAM	MIO. EUR
1. Støtte til modernisering af finanssektoren	23,2
2. Støtte til ngo'er	5,0
I ALT	28,2

ALGERIET

Forpligtelser 1995-1999

SEKTOR / PROGRAM	MIO. EUR	ANDEL I %
A. Støtte til økonomisk omstilling	129	79%
1. EIB: Rentegodtgørelser for lån til "renere industri"	10,7	
2. Støtte til SMV / SMI	57	
3. Støtte til industriel omstrukturering og privatisering	38	
4. Støtte til modernisering af finanssektoren	23,2	
B. Struktur-/sektortilpasningsfaciliteter	30	18%
5. Strukturtilpasningsfacilitet	30	
C. Styrkelse af den økonomiske og sociale balance	5	3%
6. Støtte til ngo'er	5	
A + B + C I ALT	164	100%

EGYPTEN

Bilaterale forbindelser mellem EU og Egypten

Forhandlingerne om en ny EU-Egypten associeringsaftale gik ind i den afsluttende fase, da de væsentligste udestående problemer (landbrugskvoter, indrejsetilladelse til statsborgere fra tredjelande samt menneskerettigheder) var blevet løst i første halvdel af 1999. Forhandlingsresultatet blev godkendt af Rådet (generelle anliggender) i juni 1999 og efterfølgende gennemgået af den egyptiske regering. Begge parter forventes at parafere aftaleteksten i starten af 2000 og hurtigt derefter foretage den formelle undertegnelse.

I december 1999 blev den uformelle bilaterale aftale om handelen med tekstiler fornyet, for at den nuværende handelsordning kan opretholdes, indtil den nye associeringsaftale er undertegnet.

De bilaterale handelsforbindelser har generelt været gode, men blev i 1999 overskygget af uenighed om en række kontroversielle spørgsmål, navnlig tekniske handelshindringer og importforbud begrundet i fytosanitære hensyn. De to mest alvorlige spørgsmål i relation til sundhedsfaren ved levnedsmidler, nemlig importrestriktioner for egyptiske kartofler og jordnødder på grund af henholdsvis kartoffelskimmel og aflatoxin, blev løst så betids, at det ikke gik ud over afskibningssæsonen 1999-2000. Egyptens midlertidige forbud mod import af en lang række EU-levnedsmidler med henvisning til dioxinfaren var stadig i kraft, men de egyptiske myndigheder meddelte, at forbuddet ville blive ophævet i starten af 2000 og erstattet af et certificeringssystem, så handelen kunne genoptages.

Næstformand i Kommissionen, Sir Leon Brittan, besøgte Egypten i juni 1999 for at forberede WTO-konferencen i Seattle og lægge pres på de egyptiske myndigheder for at få løst de udestående problemer i relation til samhandelen.

Seneste politiske og økonomiske udvikling i Egypten

De vigtigste politiske begivenheder i 1999 var godkendelsen ved en folkeafstemning af præsident Hosni Mubaraks genudnævnelse for en fjerde seksårig periode og det efterfølgende regeringsskifte. Tidligere minister for offentlige virksomheder, Atef Obeid, blev udnævnt til premierminister i oktober 1999 med mandat til at fremskynde de økonomiske og strukturelle reformer. Flere nye politikere, herunder en ny minister for internationalt samarbejde, blev optaget i regeringen for første gang, selv om de fleste vigtige porteføljer forblev uændrede.

En af de mest alvorlige indenrigspolitiske udfordringer i de seneste år har været de ekstremistiske terroristgruppers aktiviteter. Hårdhændede foranstaltninger fra regeringens side for at knuse den væbnede fundamentalistiske modstand resulterede i omfattende tab af menneskeliv på begge sider og udbredt anvendelse af militærdomstole. Massakren på udenlandske turister i Luxor (november 1997) chokerede de fleste egyptere og splittede den fundamentalistiske islamiske bevægelse. Selv om den "Islamiske Jihad"-bevægelse ikke formelt har erklæret sig som modstander af vold, indgik hovedparten af de bevæbnede modstandsgrupper våbenstilstand, som blev opretholdt i 1999.

Efter at have fået den fundamentalistiske terrorisme under kontrol er regeringen begyndt at løslade politiske fanger, men mange befinder sig fortsat i fængsel. Undtagelsestilstanden (der har været i kraft siden 1981) er blevet forlænget i yderligere tre år, og der rapporteres fortsat om hårdhændede politimetoder og elendige forhold i fængslerne.

Civilsamfundet i Egypten er meget bredt dækkende og aktivt. Den nye lov om ikke-statslige organisationer (ngo'er) blev voldsomt kritiseret, da den blev vedtaget i 1999, men de helt afgørende administrative bestemmelser forekommer mindre kontroversielle. Man håber at nå frem til et kompromis om bestemmelserne for tilsyn med udenlandsk finansiering (inkl. EU-bistand), så EF fortsat kan finansiere ngo-projekter.

På det sociale område lykkedes det regeringen at imødegå modstanden fra konservativ side, da den stillede forslag om ny lovgivning, der skal forbedre kvindernes stilling ganske væsentligt, navnlig med hensyn til skilsmisse. Det må dog erkendes, at den politiske og sociale liberalisering halter langt efter den økonomiske, og der er behov for flere nye tiltag.

På den internationale arena fortsatte Egypten med at bekræfte sin centrale rolle som en vigtig aktør i fredsprocessen i Mellemøsten; landet forbedrede sine forbindelser yderligere med nabolandene (især med Sudan og Libyen) og med de afrikanske lande syd for Sahara gennem sin associering til COMESA¹⁴, og forstærkede sine bånd til Europa.

Den egyptiske økonomi klarede sig godt i 1999 med en vækst i BNP i faste priser på 5%. Det var et godt resultat i forhold til gennemsnittet i regionen, men dog mindre end regeringens mål, og væksten i beskæftigelsen var ikke tilstrækkelig til at absorbere det stigende antal arbejdsløse og underbeskæftigede. Den indenlandske opsparing var fortsat alt for begrænset, og tilgangen af direkte udenlandske investeringer lå et godt stykke under det forventede.

Faldende eksportindtægter (som følge af meget lave oliepriser i 1998/1999) og kraftigt voksende import resulterede i en forringelse af udlandsbalancerne og øget pres på det overvurderede egyptiske pund. Der blev tæret på de udenlandske valutaeserver for at beskytte det egyptiske pund, men de er stadigvæk forholdsvis høje (svarende til over 12 måneders import). Både oliepriserne og turismen havde bedret sig markant ved udgangen af 1999.

MEDA-aktiviteter i Egypten

De fleste MEDA-forpligtelser vedrørende finansiering af de foranstaltninger, der figurerer i det nationale vejledende program for 1996-1999, blev allerede indgået i 1996-1998. Det betød, at der kun blev godkendt to nye forpligtelser i 1999, som begge vedrører rentegodtgørelser for EIB-lån til miljøforbedrende foranstaltninger.

Ved udgangen af 1999 var der indgået forpligtelser for over 90% af de foranstaltninger, der fra starten har figureret i det nationale vejledende program for Egypten for 1996-1999. Foreslåede foranstaltninger til støtte for finanssektoren og en reform af de tekniske-erhvervsfaglige uddannelser blev ikke udmøntet i endelige forslag, men drøftelserne med de egyptiske myndigheder om rammerne for en reform af de tekniske-erhvervsfaglige uddannelser fortsatte.

Samarbejdsaktiviteterne i 1999 fokuserede på implementeringen af de fire store MEDA-finansierede programmer, som blev godkendt i 1996-1999, nemlig:

- Socialudviklingsfonden – fase II (155 mio. EUR i samarbejde med Verdensbanken)
- Program for undervisningssektoren (100 mio. EUR i samarbejde med Verdensbanken)

¹⁴ COMESA (Fællesmarkedet for det Sydlige Afrika og Østafrika) blev oprettet i Lusaka i 1981. I dag er 21 afrikanske lande syd for Sahara med i COMESA.

- Moderniseringsprogram for industrien (250 mio. EUR)
- Reformprogram for sundhedssektoren (110 mio. EUR).

EU's omfattende støtte til Socialudviklingsfonden er et væsentligt bidrag til Egyptens indsats for at afbøde de negative virkninger af den økonomiske omstillingsproces. Efter den positive evaluering af fondens første fase blev der i 1996 indgået forpligtelser for yderligere MEDA-finansiering på 155 mio. EUR (Socialudviklingsfonden - fase II). Rekrutteringsprocedurene for den nødvendige faglige bistand til anden fase blev afsluttet og kontrakten undertegnet. Det faglige bistandsteam skal varetage omfattende opgaver med koordinering og tilsyn med donorbidragene.

EU støtter den egyptiske regerings program for undervisningssektoren, som har til formål at forbedre kvaliteten af grundundervisningen. I programmet lægges der vægt på (i) at give øget adgang til obligatorisk undervisning, navnlig for piger og vanskeligt stillede børn, (ii) at forbedre kvaliteten af undervisningen gennem en effektivisering og en øget indsats for at sikre eleverne grundlæggende færdigheder og (iii) at gøre hele undervisningssystemet mere effektivt gennem en bedre udnyttelse af ressourcerne, bedre planlægning og forvaltning og øget medansvar til lærere og skoleledere. De aktiviteter, der blev iværksat i 1999 til støtte for programmet, fokuserede på rekrutteringen af den faglige bistand, der er nødvendig for programmets gennemførelse.

På sundhedsområdet støtter EU regeringens omfattende reformprogram for sundhedssektoren, der skal løbe over 10-15 år, og hvis endelige mål er at sikre hele Egyptens befolkning adgang til omkostningseffektive sundhedstjenester af høj kvalitet i et velfungerende sundheds- og sygesikringssystem, som kan finansieres over skatterne. Reformprogrammet fokuserer i første omgang på primære sundhedsydelser og skal danne grundlag for en generel personale- og systemreform i sundhedssektoren, som skal udvikles og implementeres gradvist. Efter forberedelsen af udbudsprocedurene blev der i november 1999 undertegnet en kontrakt om faglig bistand til reformprogrammet for sundhedssektoren, og hele ekspertteamet var mobiliseret inden årets udgang.

Moderniseringsprogrammet for industrien er en fælles indsats med deltagelse af den egyptiske regering, den private sektor og EU med det formål at hjælpe Egypten til at blive konkurrencedygtig på både indenlandske og internationale markeder. Programmet opererer med målsætninger på tre niveauer. Først på det politiske niveau, hvor det drejer sig om at skabe et erhvervsgunstigt klima, dernæst på sektorplan og endelig inden for de enkelte virksomheder. Industriministeriet får faglig bistand til at skabe de nødvendige forudsætninger for vækst i den private erhvervssektor og formulere en mere erhvervsvenlig industripolitik. Også brancheforeninger og andre beslægtede organisationer får tilbudt faglig bistand til at imødekomme behovene i erhvervssektoren. Ca. 5 000 individuelle virksomheder er udvalgt til at modtage faglig bistand for at forbedre deres konkurrenceevne. Finansieringsaftalen for moderniseringsprogrammet blev undertegnet i slutningen af 1998. I 1999 har projektaktiviteterne været centreret omkring den endelige forberedelse af udbud om de nødvendige undersøgelser, der skal indgå i første fase, og udbuddet om den meget komplekse faglige bistandspakke, der omfatter rekruttering af direktøren og besættelse af de øvrige nøgleposter i det Moderniseringscenter for Industrien, der skal forvalte implementeringen af dette ambitiøse projekt.

Der blev indgået to nye forpligtelser vedrørende rentegodtgørelser for EIB-lån (se ovenfor) og gjort betydelige fremskridt med hensyn til udbetalingerne af rentegodtgørelser, der var godkendt i tidligere år. Med hensyn til transaktioner med risikovillig kapital blev de sidste

betalinger til projektet "Lecico Ceramics" effektueret, og der blev foretaget udbetalinger af tilfredsstillende omfang til faciliteten for forbedring af SMV's konkurrenceevne, som supplerer moderniseringsprogrammet for industrien. De egyptiske finansieringsinstitutter, der forvalter denne facilitet, kunne rapportere om betydelig interesse fra det egyptiske erhvervsliv for denne facilitet.

EGYPTEN

MEDA-forpligtelser i 1999

PROJEKT / PROGRAM	MIO. EUR
- Spildevandsprojekt i Alexandria (EIB-rentegodtgørelse)	6,1
- Miljøfacilitet til fordel for Red Sea Hotel (EIB-rentegodtgørelse)	4,9
I ALT	11

EGYPTEN

Forpligtelser 1995-1999 (i mio. EUR)

AJORUFØRT VEJLEDENDE PROGRAM 1997-1999	BELØB (I MIO. EUR)	ANDEL I %
1. Støtte til økonomisk omstilling		
- Moderniseringsprogrammet for industrien	250	33,1%
- EIB-rentegodtgørelser	41,8	6%
- Risikovillig kapital fra EIB	29	4,2%
<i>Subtotal 1</i>	320,8	46,8%
2. Støtte til den socioøkonomiske balance		
- Socialudviklingsfonden - fase II	155	20,5%
- Program for grundundervisning	100	13,2%
- Reformprogram for sundhedssektoren	110	14,5%
<i>Subtotal 2</i>	365	53,2%
3. Strukturtilpasning		
-	-	0%
<i>Subtotal 3</i>	0	0%
I ALT	685,8	100%

JORDAN

Bilaterale forbindelser mellem EU og Jordan

Ved udgangen af 1999 havde såvel Det Hashemitiske Kongerige Jordan som seks EU-lande ratificeret den associeringsaftale mellem EU og Jordan, der blev undertegnet i november 1997.

Under det finske formandskab (andet halvår 1999) besøgte en EU-trojka på ministerplan ledsaget af Kommissionen Jordan som en understregning af landets vigtige rolle i fredsprocessen i Mellemøsten.

Seneste politiske og økonomiske udvikling i Jordan

Den 7. februar 1999 døde kong Hussein. Hans søn og efterfølger, kong Abdullah, har erklæret sig som tilhænger af politiske og økonomiske reformer. Jordans demokratiseringsproces betragtes på trods af sine mangler som lidt af en mønstermodel i regionen.

Kong Abdullah har arbejdet aktivt for at fremme kvindernes rettigheder i landet. Han har støttet regeringens forslag om at ophæve den paragraf i straffeloven, der fastsætter meget milde straffe for mænd, som begår fysiske overgreb på kvinder, der mistænkes for utroskab (såkaldte "æresforbrydelser").

I forholdet til udlandet har kong Abdullah og hans regering forbedret båndene med Europa og USA og arbejder ihærdigt på at genoprette forbindelserne med den arabiske verden, navnlig med Syrien og Golfstaterne. Han har videreført sin fars mæglingsbestrebelse i fredsprocessen, og det lykkedes ham at mægle mellem israelerne og syrerne, før drøftelserne blev genoptaget i december 1999.

Kong Abdullah har desuden iværksat en række initiativer med henblik på at modernisere den offentlige sektor og fremme privatiseringer.

Den vanskelige økonomiske situation i landet og regionen i slutningen af 1998 og starten af 1999 foranledigede Rådet (generelle anliggender) til den 22. februar 1999 at anmode Kommissionen om at overveje yderligere finansiel bistand til Jordan. Den ustabile situation i regionen – efter den nye konflikt i Golfen og den fastlåste fredsproces – havde en negativ indvirkning på Jordans økonomi. Usikkerhed på den politiske front kombineret med et meget stort budgetunderskud (anslået til over 10% i 1999) satte landets udenlandske valutareserver under kraftigt pres.

I april 1999 undertegnede Jordan et nyt program med Den Internationale Valutafond (IMF) for perioden 1999-2001 (en udvidet finansieringsfacilitet suppleret med en kompensations- og katastrofefinansieringsfacilitet på i alt 228 mio. USD). I maj ydede Verdensbanken Jordan et nyt lån til økonomiske reformer og udviklingsformål på 120 mio. USD. Desuden besluttede Parisklubben i april 1999 at omlægge en del af Jordans gæld (for 800 mio. USD).

Mod slutningen af 1999 bedredes den økonomiske situation, og de udenlandske valutareserver blev forøget til et relativt acceptabelt niveau (svarende til ca. seks måneders import). Disse positive tendenser forventes at blive yderligere forstærket, efter at de stigende oliepriser også har forbedret den økonomiske situation hos Jordans handelspartnere, navnlig i Golfområdet.

Desuden forventes valget af Ehud Barak til premierminister i Israel at sætte fornyet skub i fredsprocessen i Mellemøsten.

MEDA-aktiviteter i Jordan

Jordan har modtaget omfattende midler fra MEDA-programmet til støtte for landets økonomiske omstillingsprogram. Under MEDA I (1995-1999) modtog Jordan gavebistand på 254 mio. EUR inden for det bilaterale samarbejde, medens EIB ydede lån af Bankens egne midler for 223 mio. EUR.

I 1999 godkendte Kommissionen følgende fire programmer:

- **Strukturtilpasningsfacilitet (80 mio. EUR):** Kommission forberedte en ny strukturtilpasningsfacilitet til fordel for Jordan med det formål at fremskynde implementeringen af landets strukturreformprogram. De ratevise udbetalinger afhænger af opfyldelsen af en række betingelser, der er forhandlet med de jordanske myndigheder. De vedrører primært (i) makroøkonomisk forvaltning, (ii) skatte- og afgiftsreform (f.eks. indførelse af moms), (iii) sociale investeringer og (iv) reform af den offentlige sektor. Udbetalingen af første rate (40 mio. EUR), der efter planen skulle finde sted i slutningen af 1999, blev udskudt, fordi en afgørende betingelse (forelæggelse i parlamentet af et lovforslag om indførelse af moms) ikke kunne opfyldes.
- **Et moderniseringsprogram for industrien (40 mio. EUR),** som skal ses i sammenhæng med implementeringen af associeringsaftalen mellem EU og Jordan og Jordans tiltrædelse for nylig af WTO; moderniseringsprogrammet har til formål at forbedre konkurrenceevnen i landets private erhvervsliv. Programmets målsætninger er bl.a. (i) at kunne tilbyde de deltagende virksomheder, navnlig SMV, ikke-finansielle tjenesteydelser, (ii) at opnå en spredning af de finansielle instrumenter til fordel for virksomheder i den private sektor, navnlig med henblik på mellemfristet og langfristet finansiering, (iii) at forbedre erhvervsuddannelserne og (iv) at få de institutionelle reformer gennemført hurtigere (reform af Industri- og Handelsministeriet og faglig bistand til de institutioner i Jordan, der er ansvarlige for industripolitikken).
- **Med henblik på gennemførelsen af programmet for forbedring af vandforsyningen i Stor Amman** godkendte Kommissionen finansieringen af programmets forvaltningsenhed (5 mio. eur). Programmet består af en større kapitalinvestering på ca. 200 mio. EUR hidrørende fra forskellige internationale donorer og låneinstitutioner (EIB, Verdensbanken, Tyskland, Italien og USAID) med henblik på en omstrukturering og genopbygning af Ammans vandforsyningsnet for at opnå en væsentlig reduktion af de i øjeblikket meget omfattende vandtab.
- **Program for beskyttelse og fremme af kulturarven (3,9 mio. EUR),** der skal skabe øget interesse for og forbedre beskyttelsen af Jordans kulturarv (bl.a. to arkæologiske udgravninger, Um Al-Rasas og Lahun, som giver et godt indblik i Jordans samfundshistorie). Projektet skal samtidig bruges til at udbygge turistsektoren gennem støtte til Jordans Turistråd.

Endelig skal det nævnes, at det på udenrigsministrenes tredje Euro-Middelhavskonference i Stuttgart i april 1999 blev besluttet at ære den afdøde kong Husseins minde for hans bidrag til freden i regionen, og konferencen godkendte et forslag om forskellige kulturelle begebenheder i 2000 med det formål at skabe harmoni og gensidig respekt mellem befolkningerne i Euro-Middelhavsområdet.

JORDAN

MEDA-forpligtelser i 1999

PROJEKT / PROGRAM	MIO. EUR
Strukturtilpasningsfacilitet II	80
Moderniseringsprogram for industrien	40
Forvaltningsenhed for programmet for renovering af vandforsyningen i Amman	5
Beskyttelse og fremme af kulturarven	3,9
I ALT	128,9

JORDAN

Forpligtelser 1995-1999

SEKTOR / PROGRAM	MIO. EUR	ANDEL I %
A. Støtte til økonomisk omstilling	57	22,4%
Program for udvikling af den private sektor (erhvervsserviceteam)	7	
Risikovillig kapital (EIB) til støtte for SMV	10	
Moderniseringsprogram for industrien	40	
B. Strukturtilpasningsfaciliteter	180	70,8%
Strukturtilpasningsfacilitet I	100	
Strukturtilpasningsfacilitet II	80	
C. Støtte til den socioøkonomiske balance	17,1	6,8%
EIB-rentegodtgørelser for programmet for renovering af vandforsyningen i Amman	8,2	
Forvaltningsenhed for programmet for renovering af vandforsyningen i Amman	5	
Udvikling af turismen og bevaring af kulturarven	3,9	
I ALT	254	100%

LIBANON

Bilaterale forbindelser mellem EU og Libanon

Der er kun gjort meget begrænsede fremskridt i forhandlingerne om associeringsaftalen med Libanon. Forhandlingerne indledtes i november 1995, og det seneste møde fandt sted i april 1998 efter en pause på næsten to år. I øjeblikket er der enighed om de fleste spørgsmål. Hindringerne for genoptagelsen af forhandlingerne er begrundet i indenlandske hensyn (valg i august/september 2000), økonomiske forhold (modstand fra den stærkt protektionistisk orienterede private sektor), finansielle forhold (stor afhængighed af toldindtægter) og eksterne forhold (Syriens dominerende indflydelse). Nye offentlige indtægter efter den planlagte indførelse af moms i 2001 skulle give mulighed for gradvis afvikling af tolden som forberedelse på et frihandelsområde. Regeringen har påbegyndt en økonomisk liberalisering, indført større åbenhed og iværksat moderniseringstiltag og er indstillet på at gennemføre fiskale reformer i budgetterne for 1999 og 2000 for at få nedbragt det meget store budgetunderskud. Kommissionen går i spidsen med bistand til disse reformer som forberedelse på den fremtidige aftale. I starten af 2000 opfordrede Kommissionen til at genoptage forhandlingerne om associeringsaftalen.

Seneste økonomiske og politiske udvikling i Libanon

Siden afslutningen af borgerkrigen (fra 1975 til 1991) har Libanon været styret af en trojka bestående af en præsident (maronitisk kristen), en premierminister (sunnimuslim) og en parlamentsformand (shiitmuslim). Efter valget i oktober 1998 afløste general Emile Lahoud Hariri på præsidentposten med et politisk program, der gik ud på at bekæmpe korruption, åbne op for politisk debat, fremskynde den økonomiske liberalisering og skabe større åbenhed i den offentlige forvaltning. Han udpegede Selim Hoss til premierminister. Han har forsøgt at omdanne de statslige institutioner efter ikke-sekteriske principper, men foreløbig med begrænset succes.

Den nye regering overtog et overvældende stort offentligt underskud (19 mia. EUR i starten af 1999), som den har forsøgt at nedbringe via to successive budgetter. En mere liberal økonomisk politik, skattereformer og privatisering betragtes som det nødvendige grundlag for et økonomisk opsving. Opgaven med at få gennemført økonomiske reformer vanskeliggøres af den aktuelle recession.

Den politiske situation er farvet af israelernes okkupation af det sydlige grænseområde, der har udløst en ødelæggende konflikt mellem hizbollahbevægelsen og den israelsk støttede sydlibanesiske hær, SLA. En FN-styrke på ca. 4 500 mand (UNIFIL) overvåger situationen. En vigtig og positiv begivenhed var SLA's tilbagetrækning fra byen Jezzina i midten af 1999 og byens overdragelse til de libanesiske politistyrkers kontrol. I den sydlige del af landet er situationen blevet stadigt mere ustabil. Israels genoptagelse af luftbombardementerne ødelagde to vigtige kraftværker i juni 1999 og skabte yderligere problemer for en i forvejen sårbar og hårdt prøvet økonomi. Libanon huser ca. 300 000 palæstinensiske flygtninge, der er fordelt i flere lejre, en række yderliggående palæstinensiske modstandsgrupper (modstandere af Arafat) og ca. 30 000 syriske tropper, der angiveligt skal sikre freden.

Genoptagelsen af direkte kontakter mellem Syrien og Israel i slutningen af 1999 og starten af 2000 har givet fornyet håb om en fredstraktat, tilbagegivelse af Golanhøjderne og Israels tilbagetrækning fra det sydlige Libanon (om nødvendigt ensidigt i juli 2000 ifølge premierminister Ehud Barak) i overensstemmelse med FN's Sikkerhedsråds resolution nr. 425. I øjeblikket mangler parterne dog at nå til enighed om selve grundlaget for en videreførelse af fredssamtalerne.

De finansielle MEDA-samarbejde

Libanon har fået gavebistand på 184 mio. EUR under MEDA-programmet (1995-1999). Størsteparten af denne bistand blev bevilget i 1999. Med hensyn til bistand pr. indbygger er Libanon et af de lande blandt MED-partnerne, der modtager mest EU-bistand. Ud over gavebistanden har EIB ydet Libanon lån for over 200 mio. EUR.

Hovedparten af denne finansielle bistand går til Libanons økonomiske omstrukturering og administrative genopbygning. I august 1998 blev der undertegnet en finansieringsaftale for 38 mio. EUR for et program for genopbygning af de ministerielle strukturer på det sociale område, statslige forsyningselskaber (elektricitet og vand) og kommunale forvaltninger efter en langvarig og ødelæggende borgerkrig. I juni 1999 blev der undertegnet en aftale om et investeringsplanlægningsprogram (25 mio. EUR), der skal styrke planlægnings- og forvaltningskapaciteten yderligere i de ministerier, der er ansvarlige for vand, energi, offentlige arbejder, miljø og affaldsbehandling.

I december 1999 godkendte Kommissionen gavebistand på 50 mio. EUR til en strukturtilpasningsfacilitet, der skal underbygge skatte- og afgiftsreformerne, og gavebistand på 25 mio. EUR til oprettelse af en fond for social og økonomisk udvikling, der skal etablere et sikkerhedsnet for de fattigste i befolkningen gennem mikrolåneordninger, lokale udviklingsprojekter og sociale tjenester.

Et projekt for modernisering af industrien (11 mio. EUR), som blev godkendt i november 1999, forventes påbegyndt i starten af 2000. Industrien får desuden støtte via en styrkelse af de institutioner, der er ansvarlige for udarbejdelse og certificering af normer og standarder (6 mio. EUR); dette projekt skal efter planen påbegyndes i første halvdel af 2000.

LIBANON

MEDA-forpligtelser i 1999

PROJEKT / PROGRAM	MIO. EUR
Moderniseringsprogram for industrien	11
Strukturtilpasningsfacilitet	50
Fond for social og økonomisk udvikling	25
I ALT*	86
(EIB planlægger at yde risikovilling kapital og rentegodtgørelser i 2000)	

* plus 31 mio. EUR til genopbygning og humanitær hjælp uden for MEDA.

LIBANON

Forpligtelser 1995-1999

SEKTOR / PROGRAM	MIO. EUR	ANDEL I %
A. Økonomisk omstilling	107	58,8%
Normer og standarder	6	
Investeringsplanlægning	21	
Moderniseringsprogram for industrien	11	
EIB-rentegodtgørelser (kystforurening)	10,2	
EIB-rengødgørelser (spildevandsbehandling i Tripoli)	20,8	
Genopbygning af den offentlige forvaltning	38	
B. Strukturtilpasningsfaciliteter	50	27,4%
Strukturtilpasningsfacilitet	50	
C. Støtte til den socioøkonomiske balance	25	13,8%
Fond for social og økonomisk udvikling	25	
I ALT	182	100%

MAROKKO

Bilaterale forbindelser mellem EU og Marokko

I oktober 1999 havde EU-landenes parlamenter afsluttet ratifikationen af associeringsaftalen. Aftalens ikrafttræden blev efterfølgende udskudt efter anmodning fra Marokko, for at der kunne foretages nogle justeringer i aftalens bilag 2 og 6.

Da disse justeringer var gennemført via en brevveksling, trådte associeringsaftalen og den brevveksling, der indebærer visse ændringer i bilagene, i kraft den 1. marts 2000.

Fiskeriaftalen med Marokko udløb i slutningen af november 1999. Det var Marokkos faste holdning, at aftalen ikke skulle fornyes. I stedet var man indstillet på at søge andre former for partnerskab på fiskeriområdet. Med henblik herpå aflagde kommissæren for landbrug, udvikling af landdistrikter og fiskeri, Franz Fischler, besøg i Marokko den 20.-21. december 1999.

Handelsforbindelserne mellem Marokko og EU har været noget spændte på grund af problemerne med forvaltningen af importordningen for tomater fra Marokko. Overskridelsen af de fastsatte toldkontingenter for import af tomater i EU foranledigede Kommissionen til den 23. december 1999 at indføre en ordning med importtilladelser. Efter konsultationer den 17. januar 2000 mellem Kommissionen og de marokkanske myndigheder blev dette system ophævet på betingelse af, at Marokko forpligtede sig til nøje at begrænse sin eksport.

Seneste politiske og økonomiske udvikling i Marokko

1999 var præget af kong Hassan II's død den 23. juli og hans søn, Muhamed VI.'s overtagelse af tronen. Den nye konge har gennem forskellige foranstaltninger, som har brudt klart med tidligere praksis, omformet det politiske landskab i retning af større liberalisering. Navnlig en række oppositionspolitikeres tilbagevenden fra eksil har givet et klart signal om regimets vilje til liberalisering og demokratisering.

Den regering, der har siddet siden starten af 1998, har videreført denne proces, men er dog, navnlig af oppositionen, blevet kritiseret for at være for passiv.

På det økonomiske plan er resultaterne udtryk for en vis makroøkonomisk stabilitet – bl.a. var budgetunderskuddet i 1999 under 2,3%, landets samlede gældsforpligtelser over for udlandet er blevet mindre, de udenlandske investeringer er øget, turismen er voksende, og udenlandske tilgodehavender ligger på et acceptabelt niveau, men den stagnerende vækst giver anledning til bekymring. Væksten i landbrugssektoren er således langt under 1%. Væksten i BNP uden landbruget er gennemsnitligt kun 3%. Det er ikke nok til at skabe et regulært økonomisk opsving, og der består fortsat problemer på forskellige sociale områder: både arbejdsløsheden og fattigdommen er vokset i de seneste ti år.

MEDA-aktiviteter i Marokko

1999 markerer afslutningen på det MEDA-program, der blev iværksat i 1995. De oprindeligt fastsatte finansielle mål (580 mio. EUR) er overskredet. Der er således finansieret 31 projekter til et samlet beløb af ca. 656 mio. EUR, heraf 55,4% til styrkelse af den økonomiske balance, 26,4% til støtte for den økonomiske omstilling og 18,2% i forbindelse med strukturtilpasningsfaciliteten. I 1999 blev Europa-Kommissionens indsats i de nordlige

provinser intensiveret. 77% af midlerne gik til disse provinser. Blandt disse projekter skal især nævnes ringvejen langs Middelhavet, som er det næststørste projekt (80,3 mio. EUR) efter strukturtilpasningsfaciliteten (120 mio. EUR). De øvrige projekter i den nordlige region drejer sig om vandbygningsarbejder i Sahla-området i den nordlige del af Taounate-provinsen, sanering af usunde boliger i Tanger og støtte til småfiskeri langs Middelhavskysten. For andre projekters vedkommende er en del af bistanden specifikt forbeholdt den nordlige region (se det indrammede felt).

Det skal nævnes, at tredje og sidste rate af strukturtilpasningsfaciliteten (50 mio. EUR) kom til udbetaling i december 1999.

Støtte til udvikling af de nordlige provinser

Problemerne i den nordlige region skyldes primært den manglende udvikling i regionen. Regionen har lidt under en isoleret beliggenhed og mangel på investeringer på alle områder. I dag kommer en tredjedel af alle marokkanske migranter fra den nordlige region, og en væsentlig del af det dyrkede areal i området ligger i bjergegne. Planerne om at give denne region en fortrinsstilling i relation til udviklingsprojekter har fået fuld opbakning fra EU. Kommissionens indsats er blevet intensiveret siden 1996. Således gik 27% af de programmerede MEDA-midler i 1996-98 til den nordlige region, og i 1999 modtog den 77% af midlerne. Hertil skal føjes en række specifikke projekter, der finansieres via andre budgetposter.

Kommissionens indsats tager sigte på at øge indkomsterne i området gennem produktive projekter, rette op på skævheden med hensyn til manglende sociale investeringer og få standset ødelæggelsen af miljøet.

Følgende projekter gennemføres i den nordlige region: integreret udvikling af landdistrikter og forvaltning af naturressourcerne i den nordlige region, støtte til forvaltningen af sundhedssektoren, integreret udvikling af skovområderne i Chefchaouen, landbrugsvandbygningsarbejder i Sahla, støtte til småfiskeri ved Middelhavskysten og sanering af usunde boliger i Tanger. I forbindelse med projekter for vandforsyning og kloakering i landdistrikter, støtte til ungdom og sport samt støtte til grundundervisning og kulturhuse er en del af midlerne forbeholdt denne region.

Med hensyn til områdets isolerede placering vil der i 2000 blive iværksat et meget stort projekt, nemlig ringvejen langs Middelhavet, hvortil EU bidrager med 80 mio. EUR. Sideløbende hermed skal et program for stier og veje i landdistrikterne i hjertet af Rif-bjergkæden forbinde de fjernest liggende douarer med det eksisterende vejnet og således forbedre mobiliteten for mange tusinde indbyggere.

MAROKKO

MEDA-forpligtelser i 1999

PROJEKT / PROGRAM		MIO. EUR
Rentegodtgørelse		
Kloakering i Meknès	Projekter forvaltet af EIB	5,9
Kloakering i Settat		2,2
Kloakering i Agadir		4,7
Støtte til udviklings-ngo'er		4,0
Støtte til erhvervsorganisationer		5,0
Vandbygningsarbejder i landbruget (Sahla)		28,6
Støtte til beskæftigelsessektoren		3,3
Landsplan for geologisk kortlægning		5,0
Ringvejen langs Middelhavet		80,3
Boligsanering (Tanger)		7,0
Støtte til småfiskeri langs Middelhavskysten		21,00
Kulturhuse		5,0
I ALT		172

MAROKKO

Forpligtelser 1995-1999

PROJEKTER I DE ENKELTE SEKTORER	MIO. EUR	ANDEL I %
A. Støtte til økonomisk omstilling	173,5	26,4%
Modernisering af teknisk undervisning og erhvervsuddannelse	38,0	
Program for kvalitetsforbedring	15,7	
Privatisering	5,0	
Regulering og liberalisering i telesektoren	5,0	
Garantifonde	30,0	
Erhvervscentre (Euro Maroc Entreprise)	30,0	
Støtte til erhvervsorganisationer	5,0	
Risikovillig kapital (EIB)	45,0	
B. Strukturtilpasningsfacilitet	120	18,2%
Strukturtilpasningsfacilitet	120,0	
C. Støtte til den socioøkonomiske balance	363,3	55,4%
Rentegodtgørelser for lån til kloakeringsprojekter (EIB)	20,7	
Varndforsyning og kloakering i landdistrikter	40,0	
Boligsanering i Tanger	7,0	
Forvaltning af sundhedssektoren	20,0	
Grundundervisning	40,0	
Beskæftigelseskabende tiltag	3,3	
Aktion til fordel for ungdommen gennem støtte til sportsaktiviteter	6,0	
Net af kulturhuse	5,0	
Støtte til marokkanske udviklings-ngo'er	4,0	
Veje og stier i landdistrikter i den nordlige del af Marokko	30,0	
Ringvejen langs Middelhavet	80,3	
Landsplan for geologisk kortlægning	5,0	
Småfiskeri langs Middelhavskysten	21,0	
Udvikling af skovområder med inddragelse af befolkningen i provinsen Chefchaouen	24	
Vandbygningsarbejder i landbruget i Sahla-området i den nordlige del af Taounate-provinsen	28,6	
Integreret udvikling af landdistrikter	28,4	
I ALT	656	100%

SYRIEN

Bilaterale forbindelser mellem EU og Syrien

I løbet af 1999 blev der ført yderligere drøftelser om MEDA-rammeaftalen, som omsider blev undertegnet af de tre parter (Kommissionen, EIB og den syriske regering) den 9. november 1999. I slutningen af 1999 var aftalen endnu ikke ratificeret fra Syriens side, og eftersom rammeaftalen således ikke var trådt i kraft, var der ingen af MEDA-projekterne, der var operationelle.

Forhandlinger om associeringsaftalen fortsatte i 1999. Der blev afholdt møder den 16.-17. marts i Bruxelles og den 9.-10. november i Damaskus. Drøftelserne drejede sig om toldafvikling for industri- og landbrugsvarer, oprindelsesregler og samarbejde på industri- og landbrugsområdet. EU afholdt også en række møder om mere tekniske spørgsmål i relation til oprindelsesregler og tentative tidsplaner for toldafviklingen. Under den fjerde forhandlingsrunde den 9.-10. november omfattede forhandlingerne alle emner, herunder også bestemmelsen om menneskerettigheder og de syriske undtagelseslove.

Seneste politiske og økonomiske udvikling i Syrien

Den indenlandske politiske situation indebar ingen væsentlige ændringer i 1999, og præsident Assad, som har været ved magten siden 1971, blev genvalgt for femte gang den 10. februar.

På det udenrigspolitiske område fortsatte Syrien med at styrke sine forbindelser med Europa og samtidig opretholde gode relationer til Golfstaterne, Iran og flere asiatiske lande. Syrien har udbygget sine forbindelser med en række lande i den tidligere Sovjetblok og for nylig også med Irak. Forbindelserne med både Jordan og Tyrkiet blev væsentligt forbedret i 1999. Der blev skabt et gennembrud i fredsprocessen i Mellemøsten med genoptagelsen i december 1999 af de syriske/israelske fredsdrøftelser.

Økonomien blev en smule forbedret i 1999. Det lykkedes myndighederne at holde vekselkursen på det sorte marked fast, så man gradvist kunne forhøje den officielle vekselkurs. Inflationen faldt til 1%. Stigende oliepriser, løfter om økonomiske reformer og voksende forventninger i erhvervslivet som følge af de syriske-israelske forhandlinger bidrog til det positive klima og understøttede forventningerne om et økonomisk opsving. Væksten i BNP i faste priser forventes at være nået op på ca. 2% i 1999.

Syrien kunne registrere en stigning i eksporten i 1999, og handelsunderskuddet indsnævredes fra 30% til 13% af BNP. Den offentlige sektors produktion udgjorde i 1999 71% af eksporten imod 70% i 1997. Frihandelsaftalen mellem Syrien og Libanon, der opererer med toldnedsættelser på 25% om året, resulterede i en markant stigning i samhandelen med Libanon (fra 1,47 mio. USD i 1998 til 3,34 mio. USD i 1999). Aftalen blev betragtet som et skridt på vejen til en associeringsaftale med EU. Udlandsgælden er fortsat et stort problem for de syriske myndigheder. Der er tegn på, at der nu er opnået en aftale med Rusland, men der synes ikke at være sket fremskridt i forhold til Tyskland vedrørende dette spørgsmål.

Præsident Assad understregede i sin tiltrædelsestale den 10. marts 1999, at det er nødvendigt at etablere tættere forbindelser med EU og gennemføre økonomiske reformer, især i erhvervs- og banksektoren. Præsident Assads søn, Bashar, anses for at være reformvenlig. Myndighederne bebudede for nylig en revision af lov nr. 10 (fra 1991) om investeringer for at skabe et mere erhvervsvenligt klima.

MEDA-aktiviteter i Syrien

Projekterne under MEDA-programmet (1995-1999) fokuserer på centrale institutionelle områder, bl.a.:

- reform af de administrative og økonomiske strukturer
- støtte til erhvervssektoren
- udvikling af de menneskelige ressourcer.

MEDA-finansierede projekter og programmer vedrører primært den offentlige forvaltning (reform og modernisering af Finansministeriet og af lokalforvaltningerne), infrastruktur (telekommunikation og elektricitet) og støtte til den private sektor (Instituttet for Virksomhedsledelse i Damaskus).

Der blev i 1999 godkendt finansielle forpligtelser vedrørende Det Syriske-Europæiske Erhvervscenter II (12 mio. EUR) og den institutionelle og sektorielle moderniseringsfacilitet (21 mio. EUR). Eftersom MEDA-rammeaftalen endnu ikke var blevet ratificeret ved årets udgang, er ingen af disse projekter gået ind i implementeringsfasen.

Programmerne har til formål at støtte og underbygge regeringens reformer, tilvejebringe de strukturer og instrumenter, der er nødvendige for udviklingen af Syriens økonomi, og skabe et gunstigt økonomisk og institutionelt klima. Den fremtidige associeringsaftale med EU vil gøre det lettere for Syrien at vedtage de nødvendige strukturforanstaltninger til omstilling af økonomien, så den kan klare sig i frihandelen.

SYRIEN

MEDA-forpligtelser i 1999

PROJEKT / PROGRAM	MIO. EUR
Handlingsplan for kraftsektoren	11
Det Syriske-Europæiske Erhvervscenter II	12
Institutionel og sektoriel moderniseringsfacilitet	21
Arkæologisk uddannelsesprogram (finansieres via den globale MEDA-bevilling)	2
I ALT	44

SYRIEN

Forpligtelser 1995-1999

SEKTOR / PROGRAM	MIO. EUR	ANDEL I %
A. Støtte til økonomisk omstilling	92	93,4%
Modernisering af kommunalforvaltningen I	6	
Modernisering af kommunalforvaltningen	12	
Program for støtte til telesektoren	5,5	
Sektoren for virksomhedsledelse	14	
Modernisering af Finansministeriet	10,5	
Handlingsplan for kraftsektoren	11	
Erhvervscenter (fase II)	12	
Institutionel og sektoriel moderniseringsfacilitet	21	
B. Strukturtilpasningsfacilitet	-	-
C. Støtte til den socioøkonomiske balance	6,5	6,6%
Udvikling af kulturel turisme	3	
Program for støtte til skovsektoren	3,5	
Arkæologisk uddannelsesprogram (finansieres via den globale MEDA-bevilling)	2	
I ALT	99	100%

TUNESIEN

Bilaterale forbindelser mellem EU og Tunesien

Tunesien var det første Middelhavspartnerland, der undertegnede en associeringsaftale med EU (den 17. juli 1995). Siden aftalen trådte i kraft den 1. marts 1998, er den første samling i Associeringsrådet EU/Tunesien den 14. juli 1998 blevet efterfulgt af et møde i Associeringsudvalget den 25. juni 1999 i Tunis.

De emner, associeringsudvalget behandlede den 25. juni 1999, drejede sig både om den politiske dialog (menneskerettigheder), oprettelsen af frihandelszonen, landbrugsspørgsmål (olivenolie), sociale spørgsmål og gennemførelsen af det finansielle samarbejde.

Seneste politiske og økonomiske udvikling i Tunesien

1999 har været præget af præsidentvalg og parlamentsvalg den 24. oktober. I forbindelse med disse valg blev der indført to ændringer i den tunesiske valglov, således at andre kandidater for første gang kunne stille op til præsidentvalget, og mindst 20% af pladserne i parlamentet vil være forbeholdt oppositionspartierne. Præsident Ben Ali blev genvalgt med næsten enstemmighed – 99,44% af stemmerne – og det demokratiske samlingsparti fastholdt sin dominerende stilling.

Præsidenten taler fortsat meget om at fremme pluralisme og pressefrihed. I praksis tilsidesætter han imidlertid i vidt omfang de grundlæggende frihedsrettigheder, navnlig forenings- og ytringsfriheden. Præsidentens reformiver har foreløbig udmøntet sig i, at der er oprettet en stilling som statssekretær for premierministeren med ansvar for menneskerettigheder, kommunikation og forbindelser med deputeretkammeret.

I økonomisk henseende synes de foreløbige tal for 1999 at bekræfte en positiv tendens. Væksten i BNP skulle nå op på 6% med en stigning i investeringerne på 11,5% (26% af BNP). Det offentlige underskud skulle udgøre 3% af BNP, og inflationen forventes at ligge på 2,8%. Ifølge den tunesiske regerings skøn skulle de mistede toldindtægter som følge af associeringsaftalen årligt udgøre 400 mio. dinarer (320 mio. EUR). For at kompensere for dette tab har regeringen forhøjet momsen til 18% og afskaffet forskellige skattefritagelsesordninger. Arbejdsløsheden på 15% er fortsat det svage punkt i landets økonomiske udvikling.

MEDA-aktiviteter i Tunesien

MEDA-programmet opererer med støtte til den økonomiske omstillingsproces i Tunesien med særlig vægt på strukturreformer, udvikling af den private sektor og sikring af den socioøkonomiske balance. Kommissionen har i perioden 1995-1999 indgået forpligtelser for 428,4 mio. EUR.

De vigtigste foranstaltninger, der blev gennemført i 1999, er følgende:

Strukturreformer: Efter den vellykkede strukturtilpasningsindsats (SAF I) i 1998, er der udarbejdet et nyt reformprogram, og i februar 1999 blev der indgået forpligtelser for et beløb på 80 mio. EUR til en ny strukturtilpasningsfacilitet (SAF II). Denne nye facilitet tager sigte på en række nøglesektorer (finanssektoren, privatiseringsprocessen, undervisning på grundskole- og gymnasieniveau). SAF II blev ligesom SAF I forberedt i fællesskab med

Verdensbanken, som har ydet et lån til støtte af reformen af Tunesiens finanssektor. I slutningen af 1999 var betingelserne og kriterierne for effektueringen af de første betalinger opfyldt. Kommissionen har derfor foretaget en første udbetaling på 40 mio. EUR.

Udvikling af den private sektor: Der gennemføres flere programmer for faglig bistand og praktisk uddannelse til støtte for udviklingen af den private sektor med det hovedformål at forbedre økonomiens konkurrenceevne. Følgende projekter var under gennemførelse i 1999:

- Programmet for udvikling af den private sektor, der gennem udsendelse af eksperter og levering tjenesteydelser har støttet moderniseringen af SMV.
- Støtte til reformen af erhvervsuddannelsessystemet.
- Program for faglig bistand til privatisering.
- Program for fremme af direkte udenlandske investeringer.
- Program for støtte til den tunesiske økonomis konkurrenceevne med særligt sigte på banksektoren.

En ny kreditlinje med risikovillig kapital, der forvaltes af EIB (30 mio. EUR), og som er beregnet på omstruktureringen af tunesiske virksomheder, indebærer en fordobling af de midler, Kommissionen i forvejen havde bevilget til finansiering af denne form for foranstaltninger.

Støtte til den socioøkonomiske balance: Tunesien holder nøje øje med de sociale konsekvenser af reformprocessen, og i denne sammenhæng kan MEDA-programmet støtte foranstaltninger med en social dimension. To projekter er under gennemførelse:

- Programmet for integreret udvikling af landdistrikter.
- Programmet for støtte til beskæftigelsesfremmende foranstaltninger (godkendt i slutningen af 1998).

Der blev indgået en ny forpligtelse på 11,5 mio. EUR (EIB-rentegodtgørelser) for at lette tilbagebetalingen af et EIB-lån, der var øremærket til at finansiere et miljøprojekt i Gabès-regionen. Kommissionen indgik ligeledes i 1999 forpligtelser for 40 mio. EUR i form af en "sundhedssektorfacilitet" med det formål at støtte et vigtigt projekt for reform af sygesikringssystemet i Tunesien (se det indrammede felt).

MEDA-sektortilpasningsprogram: Sygesikringsreform i Tunesien, 40 mio. EUR

Sektortilpasningsprogrammet til fordel for Tunesiens sundhedssektor blev godkendt i november 1999 og er det første sektortilpasningsprogram, der finansieres under MEDA.

I modsætning til et strukturtilpasningsprogram, der normalt opererer med en overordnet målsætning om at genoprette/konsolidere de makroøkonomiske balancer kombineret med gennemførelsen af en række økonomiske reformforanstaltninger (lovgivning, privatisering, socialt sikkerhedsnet, skattereformer m.m.), har sektortilpasningsprogrammer et mere begrænset sigte, nemlig at støtte politiske og institutionelle reformer i vigtige sektorer.

Det tunesiske sektorprogram drejer sig om en omfattende reform af sygesikringssystemet. Programmet er desuden forbundet med visse makroøkonomiske betingelser for at sikre reformernes bæredygtighed.

Programmets *primære mål* er at se en lov om reform af sygesikringssystemet offentliggjort i Tunesiens Statstidende (efter at loven er vedtaget i parlamentet). Programmet yder desuden støtte til vedtagelsen og offentliggørelsen af en række gennemførelsesdekreter (f.eks. om de sundhedsydelser, der er omfattet af basispakken, udvikling af et supplerende forsikringssystem og foranstaltninger, der skal gøre gratisydelser og ydelser med nedsat brugerbetaling mere målrettede). Disse dekreter er en *absolut forudsætning for*, at loven hurtigt kan træde i kraft, når først den er vedtaget.

Hvorfor har man valgt et program i form af en sektortilpasningsforanstaltning? For det første går initiativet til reformerne helt tilbage til 1996. Tunesiens regering har lige siden arbejdet kontinuerligt med at forberede reformen, især inden for CNAM (Commission Nationale d'Assurance Maladie, den nationale sygesikringskommission) og syv specialiserede arbejdsgrupper, der er nedsat af CNAM. Det er udtryk for, at der er en aktiv interesse for og bred opbakning til programmet. For det andet har de tunesiske myndigheder vist, at de har den fornødne knowhow til at forberede og gennemføre denne form for program. For det tredje yder Verdensbanken i forvejen støtte til sundhedssektoren i Tunesien gennem et investeringslån på 50 mio. USD. For det fjerde har Kommissionen sammen med Verdensbanken gode erfaringer med strukturtilpasningsprogrammer i Tunesien.

På baggrund af foranstaltningens specialiserede karakter får Kommissionen en række tekniske eksperter til rådighed til at føre tilsyn med reformernes gennemførelse og evaluere deres virkninger.

Programmet er nøje koordineret med EU-landene og Verdensbanken.

TUNESIEN: MEDA-forpligtelser i 1999

PROJEKT / PROGRAM	MIO. EUR
1. Støtte til økonomiske reformer (SAF II)	80
2. Program for reform af sygesikringssystemet	40
3. Miljøforbedringer i Gabès: rentegodtgørelse (EIB)	11,5
4. Risikovillig kapital – støtte til den private sektor (EIB)	30
I ALT	161,5

TUNESIEN: Forpligtelser 1995-1999

SEKTOR / PROGRAM	MIO. EUR	ANDEL I %
A. Støtte til økonomisk omstilling	119,0	27,8%
1. Erhvervsuddannelse (MANFORM)	45,0	
2. Risikovillig kapital til omstruktureringsformål (EIB)	15,0	
3. Risikovillig kapital til privatiseringsformål (EIB)	15,0	
4. Støtte til privatisering	10,0	
5. Styrkelse af den tunesiske økonomis konkurrenceevne	10,0	
6. Fremme af udenlandske investeringer (FIPA)	4,0	
7. Erhvervscenter (Euro Tunisia Entreprise)	20,0	
B. Struktur-/sektortilpasningsfaciliteter	220,0	51,4%
8. Støtte til økonomiske reformer (SAF I)	100,0	
9. Støtte til økonomiske reformer (SAF II)	80,0	
10. Program for reform af sygesikringssystemet	40,0	
C. Støtte til den socioøkonomiske balance	89,4	20,8%
11. Integreret udvikling af landdistrikter (DRI/GRN)	50,0	
12. Beskæftigelsesfremmende foranstaltninger	9,6	
13. Kloakering og vandrensning Lac Sud: rentegodtgørelse (EIB)	9,25	
14. Kloakering og vandrensning ONAS III: rentegodtgørelse (EIB)	9,05	
15. Miljøforbedringer i Gabès: rentegodtgørelse (EIB)	11,5	
I ALT	428,4	100%

TYRKIET

Bilaterale forbindelser mellem EU og Tyrkiet

På det internationale plan var den vigtigste begivenhed i forholdet mellem EU og Tyrkiet i 1999 Det Europæiske Råd i Helsinkis anerkendelse i december af Tyrkiets status som ansøgerland til optagelse i EU. Tyrkiet vil blive behandlet på samme måde som de øvrige ansøgerlande; en partnerskabsaftale om tiltrædelsen er under forberedelse.

Seneste politiske og økonomiske udvikling i Tyrkiet

På det interne plan har den meget brede koalitionsregering, der har et stort flertal i parlamentet, indledt et strukturreformprogram, der vedrører selve det politiske system, retsvæsenet, beskyttelse af menneskerettighederne, den offentlige forvaltning og socialsikringssystemet. På det økonomiske område tager reformerne sigte på banksektoren og støtte til landbrugssektoren. Stabiliteten i den siddende koalitionsregering varsler godt for en effektiv gennemførelse af de planlagte reformer, bl.a. kontrol med inflationen.

Det jordskælv, der ramte Tyrkiet i august, havde 17 000 dødsopfre og resulterede i omfattende økonomiske skader. Den solidaritetsfølelse, dette udløste, bidrog også til en tilnærmelse mellem Tyrkiet og Grækenland.

I 1999 blev Tyrkiet ramt af recessionen: BNP faldt med 5,8%. Blandt årsagerne til recessionen kan nævnes vanskelighederne i den internationale handel og den restriktive politik, der var sat i værk for at bekæmpe inflationen, og som dæmpede den indenlandske efterspørgsel kraftigt. Jordskælvet i august bidrog også til at forværre situationen.

Resultaterne af de inflationsdæmpende foranstaltninger har ikke været så gode som forventet, idet inflationen nåede op på 68,9%, dvs. ikke ret meget mindre end i 1998 (69,7%). Det offentlige underskud voksede i 1999 (12% af BNP imod 8,9% i 1998). Det er regeringens mål inden udgangen af 2000 at nedbringe inflationen til 25%. Den stand-by-aftale med IMF for 4,3 mia. USD, som blev undertegnet i december 1999, vil understøtte kampen mod inflationen.

Tyrkiets handel med udlandet udtrykt i mængde faldt med næsten 10% (tal for januar-november) på grund af både den indenlandske recession og recessionen i Rusland; samtidig betød recessionen, at det lykkedes at nedbringe underskuddet på handelsbalancen med næsten 30%, primært på grund af et fald i importen. Der er nu overskud på betalingsbalancen takket være de usynlige poster (overførsler fra tyrkiske statsborgere i udlandet, turisme), selv om turistindtægterne faldt i årets løb.

EU er fortsat Tyrkiets vigtigste handelspartner (54% af samhandelen). I 1999 faldt Tyrkiets handelsunderskud i forhold til EU ganske betydeligt, nemlig fra 8,9 mio. EUR i 1998 til 5,7 mio. EUR (tal for januar-november). Med hensyn til sammensætningen består Tyrkiets import fra EU fortsat for 90% vedkommende af teknisk udstyr, råvarer og halvfabrikata.

MEDA-aktiviteter i Tyrkiet

Det var sammen med de tyrkiske myndigheder blevet besluttet at koncentrere EU's finansielle bistand på et begrænset antal prioriterede områder. Det havde et dobbelt sigte, nemlig dels at afsætte tilstrækkelige finansielle ressourcer til at kunne opfylde målene for hvert enkelt projekt, dels at give indsatsen øget effekt.

De tre vigtigste programmer i 1999 drejede sig om henholdsvis grundundervisning (100 mio. EUR), administrativt samarbejde (12 mio. EUR) og styrkelse af civilsamfundet (8 mio. EUR). Kommissionen har desuden bevilget midler (1,7 mio. EUR) til konkrete lovgivningstiltag vedrørende beskyttelse af intellektuel ejendomsret; den indgik også forpligtelser for 18,6 mio. EUR til rentegodtgørelser for lån fra EIB på miljøområdet (spildevandsnet i Tarsus og Diyarbakir).

Det største beløb fra EU i forbindelse med det finansielle samarbejde med Tyrkiet – 100 mio. EUR – blev bevilget til et projekt for støtte til grundundervisningen. Projektet skal understøtte indsatsen for at udbygge grundundervisningen (børn fra fem til otte år). Undervisningsministeriet får assistance til at gennemføre en kvalitativ fornyelse af grunduddannelser og erhvervsuddannelser med virkning for hele landet. Desuden vil der blive ydet omfattende bistand til gennemførelsen af en sådan reform i de tolv dårligst stillede provinser for at opnå en kvantitativ og kvalitativ forbedring af undervisningsudbuddet, navnlig til fordel for piger og kvinder. Endelig skal der ydes støtte til åbning af en række lokale alternative undervisnings- og uddannelsescentre for personer, der er udelukket fra almindelig grundundervisning (børn, unge og voksne) i byer med omfattende migration, primært Istanbul.

Programmet for administrativt samarbejde har fået stor betydning, fordi det sætter de tyrkiske myndigheder i stand til at iværksætte bestemmelserne i aftalen om en toldunion og mere generelt arbejde for Tyrkiets integration i EU på alle områder. Programmet finansierer tyrkiske embedsmænds og eksperters besøg hos kolleger i EU, men også en række ekspertundersøgelser til fordel for den tyrkiske forvaltning, uddannelseskurser for ansatte i de tyrkiske ministerier m.m.

Rammeprogrammet for styrkelse af civilsamfundet har til hovedformål at støtte initiativer fra borgerne og bistå med at etablere mere afbalancerede relationer mellem samfundet og staten.

Med hensyn til projekternes geografiske fordeling er der lagt vægt på de sydøstlige og østlige provinser i Tyrkiet, som er væsentligt mere tilbagestående end landets øvrige regioner. Der er desuden taget særligt hensyn til de provinser, der blev ramt af jordskælvet i august 1999. Endelig lægges der stor vægt på ligestillingsspørgsmål.

Med indgåede forpligtelser for et beløb på 140,3 mio. EUR i 1999 vil Tyrkiet i alt have modtaget 376,2 mio. EUR fra MEDA I-programmet (1995-1999). En femtedel af projekterne har vedrørt følgende områder: fremme af den private sektor (SMV), folkesundhed, grundundervisning og erhvervsuddannelse, miljø, beskyttelse og fremme af menneskerettigheder og styrkelse af civilsamfundet.

TYRKIET**MEDA-forpligtelser i 1999**

PROJEKT / PROGRAM	MIO. EUR
Grundundervisning	100
Program for administrativt samarbejde	12
Rammeprogram for styrkelse af civilsamfundet	8
Konkrete tiltag vedrørende intellektuel ejendomsret	1,7
Rentegodtgørelser (EIB):	
- Spildevandsbehandling i Tarsus	9,5
- Spildevandsbehandling i Diyarbakir	9,1
I ALT	140,3

TYRKIET

Forpligtelser 1995-1999

SEKTOR / PROGRAM	MIO. EUR	ANDEL I %
A. Støtte til økonomisk omstilling	138	37%
Levnedsmiddeltilsyn	10,1	
Erhvervsinnovationscentre	3,1	
Rentegodtgørelse: spildevandsbehandling i Izmit (EIB)	11,4	
Risikovillig kapital (EIB)	12	
Rentegodtgørelse: spildevandsbehandling i Adana (EIB)	10,7	
Industrizone for SMV (motorkomponenter)	1,2	
Informationsnet for SMV (KOBINET)	0,8	
Elektromekanik	1,8	
Oprettelse af EU-Tyrkiet erhvervscentre	17,3	
Styrkelse af den tekniske og erhvervsfaglige undervisning og uddannelse	51	
Rentegodtgørelse: spildevandsbehandling i Diyarbakir (EIB)	9,1	
Rentegodtgørelse: spildevandsbehandling i Tarsus (EIB)	9,5	
B. Strukturtilpasningsfaciliteter	-	0%
-	-	
C. Støtte til den socioøkonomiske balance	237	63%
Jean Monnet-stipendieprogram	5	
Modernisering af undervisning og erhvervsuddannelse (8 sektorer)	14	
Initiativer vedrørende økonomisk og social udvikling	0,9	
Drikkevandsforsyning i Sanliurfa	21,3	
Renovering af kvartererne Balat og Fener (Istanbul)	7	
Program for seksualoplysning m.m.	55	
Grundundervisning	100	
Administrativt samarbejde	12	
Program for styrkelse af civilsamfundet	8	
Lokale initiativer i byerne	1	
Program for statsreformer	0,6	
Forbrugeroplysning	0,4	
Screening af kvinder for cancer	1,9	
Kvindelige iværksættere	1	
Konkrete tiltag vedrørende intellektuel ejendomsret	1,7	
Andre mindre projekter	7,3	
I ALT	375	100%

VESTBREDDEN OG GAZASTRIBEN

Samarbejdet med Vestbredden og Gazastriben finansieres primært via en særlig budgetpost med titlen "Støtte til fredsprocessen i Mellemøsten" (B7-420). De samarbejdsaktiviteter, der finansieres fra denne budgetpost (med et beløb på ca. 41 mio. EUR i 1999), er omhandlet i en særlig beretning, som Kommissionen udarbejder i henhold til artikel 6, stk. 1, i Rådets forordning (EF) nr. 1734/94.

MEDA-finansieringen er integreret i den overordnede samarbejdsstrategi, der forfølges inden for de ovennævnte rammer. Målet er at forbedre levevilkårene for den palæstinensiske befolkning og støtte fredsprocessen i regionen gennem finansiering af investeringer og driftsomkostninger i forbindelse med infrastruktur, udvikling af byområder og landdistrikter, undervisning og uddannelse, sundhed, miljø, tjenesteydelser, udenrigshandel og styrkelse af institutionerne.

I 1999 finansierede MEDA-programmet et projekt vedrørende et cargoanlæg i Gazas Internationale Lufthavn for et beløb på 25 mio. EUR. Efter undertegnelsen af Wye-aftalen accepterede Israel, at der kunne åbnes en lufthavn i Gaza. På baggrund af lufthavnens strategiske økonomiske betydning anmodede Den Palæstinensiske Myndighed Kommissionen om at overveje muligheden for finansiel bistand til etablering af et cargoanlæg. Eftersom et af målene for Euro-Middelhavspartnerskabet er at fremme handelen i regionen, blev det besluttet at stille MEDA-midler til rådighed fra 1999-budgettet til opførelse af cargoanlægget som et første led i planerne om at skabe mulighed for at håndtere fragt i lufthavnen. Samtidig mente man, at projektet ville bidrage til implementeringen af EF-PLO-interimsaftalen om handel og samarbejde.

Desuden finansierede MEDA-programmet en transaktion med risikovillig kapital (EIB) til fordel for "Palestinian Banking Corporation" (PBC) for 8 mio. EUR. Transaktionen tager sigte på at skaffe langsigtet finansiering for at hjælpe små og mellemstore palæstinensiske virksomheder med at starte op eller ekspandere inden for alle erhvervssektorer i økonomien, idet PBC med risikovillig kapital vil kunne finansiere direkte deltagelse i egnede projekter eller tilskud til egenkapital.

VESTBREDDEN OG GAZASTRIBEN

MEDA-forpligtelser i 1999

PROJEKT / PROGRAM	MIO. EUR
Cargoanlæg i Gazas Internationale Lufthavn (gavebistand)	25
Palestinian Banking Corporation (risikovillig kapital)	8
I ALT	33

VESTBREDDEN OG GAZASTRIBEN

Forpligtelser 1995-1999

SEKTOR / PROGRAM	MIO. EUR	ANDEL I %
A. Støtte til økonomisk omstilling	90,5	81,5%
Program for støtte til den økonomiske politik	0,5	
Faglig bistand til toldforvaltningen	1,2	
Budgetstabiliseringsfond	25	
EIB-rentegodtgørelse: vand og sanitet i Gaza	7,4	
Faglig bistand til Den Palæstinensiske Myndighed (Coter)	3,6	
EIB-rentegodtgørelse: industrizoner	1	
EIB- risikovillig kapital: investeringsgarantifond (MIGA)	5	
Udvikling af den private sektor	3	
EIB-risikovillig kapital: Palestinian Banking Corporation	8	
EIB-rentegodtgørelse: vandforsyning på Vestbredden	8,6	
Cargoanlæg i Gaza Lufthavn	25	
EIB-rentegodtgørelse	2,3	
B. Strukturtilpasningsfacilitet	-	0%
-	-	
C. Støtte til den socioøkonomiske balance	20,5	18,5%
Dækning af faste udgifter for Undervisningsministeriet	20	
Overvågning af israelske koloniseringsaktiviteter	0,5	
I ALT	111	100%

II.2.2. REGIONALT SAMARBEJDE

I 1999 nåede man væsentligt længere med at implementere det regionale vejledende program. Bestræbelserne gik primært på at fokusere skarpere på de prioriterede indsatsområder, der var fastlagt for det regionale samarbejde, og sikre, at det blev afspejlet i de finansierede projekters kritiske masse. Den 28.-29. januar blev der i Valencia afholdt en konference på højt niveau om det regionale samarbejde, og her bekræftedes de prioriterede indsatsområder for samarbejdet. Desuden fremhævede man på konferencen behovet for komplementaritet mellem de regionale og de bilaterale aktiviteter og godkendte samtidig princippet om, at det skal være muligt at forfølge en subregional strategi (dvs. at programmer, hvori samtlige partnere kan deltage, skal kunne bestå af en række projekter med deltagelse af færre partnere). Også civilsamfundets vigtige rolle blev understreget, og det samme gjaldt betydningen af Syd-Syd-samarbejdet, især omkring harmoniseringen af foranstaltninger vedrørende EU's indre marked og sikring af den fornødne kompatibilitet i denne forbindelse.

Konklusionerne fra Valencia-konferencen fik også tilslutning fra udenrigsministrene på disses konference i Stuttgart den 15.-16. april, hvor Kommissionen desuden blev opfordret til at udarbejde et debatoplæg om metoderne for det regionale samarbejde. Dette debatoplæg, der opridser de respektive funktioner for Euro-Middelhavsudvalget i relation til Barcelona-processen og MED-udvalget i relation til udvikling af regionale samarbejdsaktiviteter, blev udarbejdet i løbet af året.

De vigtigste nye elementer i de enkelte programmer i årets løb var følgende:

- **Industrielt samarbejde:** 1999 var året for en strategisk reform af det industrielle samarbejde. I overensstemmelse med de nye metoder blev der fastlagt fire prioriterede emneområder – investeringsfremme, innovation og kvalitet, det indre marked og SMV. Der blev bevilget 3,95 mio. EUR til det første emneområde, investeringsfremme, med henblik på etablering af et regionalt net af investeringsfremmekontorer.
- **Miljø:** Der blev bevilget 6 mio. EUR til en første række projekter, der var udvalgt i forbindelse med det kort- og mellemsigtede prioriterede handlingsprogram på miljøområdet (SMAP). Programmet har til formål at identificere og implementere passende aktiviteter på prioriterede områder og fremme handlingsplaner, der sikrer miljøvenlige, teknisk og økonomisk realistiske og socialt acceptable løsninger for bevarelse og genopretning af miljøet i Middelhavsområdet.
- **Informationssamfundet:** Der blev bevilget 45 mio. EUR til implementeringen af Euromed-programmet om informationssamfundet (EUMEDIS), der omfatter et regulært net af knudepunkter og en række pilotprojekter om applikationer inden for elektronisk handel, industri, undervisning og uddannelse, sundhed, kulturarv og turisme.
- **Lokal vandforvaltning:** Der blev afholdt en ministerkonference i Torino den 18.-19. oktober, hvor man nåede til enighed om hovedlinjerne i en handlingsplan som første trin på vejen til et regionalt samarbejdsprogram i denne sektor.
- **Det audiovisuelle område:** Der blev bevilget 20 mio. EUR til første fase af Euromed-programmet på det audiovisuelle område, som omfatter en samling af seks regionale projekter, der er udvalgt efter en indkaldelse af forslag. Disse projekter varer mellem tre og fire år og drejer sig primært om bevarelse af audiovisuelle arkiver, støtte til koproduktion/distribution og uddannelse inden for film og tv.

II.3 INFORMATIONSAKTIVITETER OM EUROMED-PARTNERSKABET

For at gøre Euromed-partnerskabet mere synligt har Kommissionen videreført nedenstående initiativer, hvoraf størsteparten blev igangsat i 1998. Ud over de nævnte aktiviteter overvejer Kommissionen i øjeblikket en mere ambitiøs informations- og kommunikationsstrategi.

Euromed Internet Forum og publikationer

Web-stedet Euromed Internet Forum er oprettet af Maltas Universitets "Mediterranean Academy of Diplomatic Studies" med støtte fra Europa-Kommissionen. Web-stedet har været operationelt siden udenrigsministrenes anden Euro-Middelhavskonference (Malta, april 1997). Det er åbent for alle Internetbrugere (<http://www.euromed.net>) og indeholder detaljeret information om Euro-Middelhavspartnerskabet. I 1999 blev web-stedet væsentligt forbedret både kvantitativt og kvalitativt.

Desuden rummer Euromed Internet Forum en række brochurer og nyhedsbreve med basisinformation om specifikke aktiviteter, programmer eller emner i relation til Euro-Middelhavspartnerskabet. Brochurerne omhandler Barcelona-erklæringen, Euro-Middelhavspartnerskabet, udvikling af den private sektor og strukturlpasning. I 1999 blev der udgivet to nye brochurer om MEDA-programmet og miljøprogrammet SMAP (det kort- og mellemsigtede prioriterede handlingsprogram på miljøområdet).

Følgende dokumenter er ligeledes tilgængelige på Euromed Internet Forum:

Euromed Synopsis: Ugentligt nyhedsbrev om de vigtigste igangværende og kommende projekter, programmer og begivenheder i relation til Euro-Middelhavspartnerskabet. Det indeholder en oversigt over de mest relevante arrangementer inden for de næste fire til fem uger og baggrundsoplysninger og opfølgning af de seneste arrangementer.

Euromed Special Feature: Månedspublikation, som behandler specifikke emner i relation til Barcelona-processen mere dybtgående, f.eks. et regionalt program, en landeprofil for en af Middelhavspartnerne, et projekt eller et emne af fælles interesse for de 27 Euro-Middelhavspartnere.

Euromed Report: Publikation, der udkommer efter behov med henblik på en hurtig formidling af konklusioner fra vigtige møder og resuméer af rapporter om Euro-Middelhavspartnerskabet.

Månedskalender: Udkommer hver måned og indeholder oplysninger stilet til den brede offentlighed om arrangementer vedrørende Euro-Middelhavspartnerskabet. Kalenderen er opdelt i tre afsnit: de vigtigste aktioner i relation til Barcelona-processen, kortfattede informationer om kommende møder samt konklusioner fra tidligere møder.

Informationsbesøg for specifikke grupper fra Middelhavspartnerlandene

Hovedformålet med disse informationsbesøg er at give repræsentanter for medierne og civilsamfundet i Middelhavspartnerlandene lejlighed til at komme til Bruxelles og besøge de europæiske institutioner, møde embedsmænd herfra og blive informeret om Euro-Middelhavspartnerskabet, primært med sigte på deres respektive arbejdsområde. Sådanne besøg blev tidligere kun arrangeret for journalister, men er nu udvidet til også at omfatte andre grupper fra civilsamfundet og den private sektor. Der blev arrangeret tre besøg af denne art i 1999.

Delegationernes informationsarbejde og kulturelle aktiviteter

Siden 1995 har Europa-Kommissionens delegationer i de tolv Middelhavspartnerlande hvert år fået bevilget et særligt beløb fra MEDA-programmet til deres kulturelle aktiviteter og informationsarbejde i forbindelse med programmet. Disse aktiviteter er opdelt i tre hovedgrupper: lokale kulturelle aktiviteter, regionale kulturelle aktiviteter og informationsaktiviteter; de sidstnævnte har til formål at informere offentligheden i Middelhavspartnerlandene om de forskellige foranstaltninger, der gennemføres inden for rammerne af Euro-Middelhavspartnerskabet (informationsseminarer, besøg til MEDA-finansierede projekter, kontakter med lokale medier, brochurer og andet informationsmateriale). Alle aktiviteter udvælges af delegationen for et år ad gangen og forlægges til godkendelse i hovedkvarteret i Bruxelles. I 1999 blev der bevilget 262 000 EUR til sådanne aktiviteter (230 000 EUR i 1998).

III. DEN EUROPÆISKE INVESTERINGSBANKS TRANSAKTIONER I MIDDELHAVSOMRÅDET

I **Middelhavsregionen** indgår Den Europæiske Investeringsbanks (EIB) udlånstransaktioner primært som led i Euro-Middelhavspartnerskabet til støtte for den økonomiske udvikling i de pågældende lande. EIB-lånene støtter individuelle investeringsprojekter og – via globallån – også mindre projekter og SMV, samtidig med at finanssektoren styrkes i de forskellige lande. Euro-Middelhavspartnerskabet giver mulighed for at supplere EIB's lån med rentegodtgørelser (for lån i miljøsektoren) og risikovillig kapital fra EU-budgettet; disse midler forvaltes af Banken.

Udlånsaktiviteter

I **Middelhavsregionen** undertegnede Banken i 1999 aftaler om 21 lån i syv lande for i alt 745 mio. EUR (heri er ikke medregnet to lån på i alt 200 mio. EUR til Cypern fra førtiltrædelsesfaciliteten). Lån til projekter i Egypten og Marokko udgjorde 60% af det samlede beløb.

- 16% af den samlede lånefinansiering (122 mio. EUR) gik til sektoren for **forvaltning af vandressourcer og diverse**, hvilket understreger vands betydning som en knap ressource i denne del af verden. Blandt de finansierede projekter skal nævnes genopbygning og udvidelse af spildevandsnet, kloaknet og vandrensningsanlæg i Marokko, Egypten og Tyrkiet.
- I **energisektoren**, som tegnede sig for 4% af den samlede lånefinansiering (28 mio. EUR), blev der ydet støtte til en gasrørledning i Egypten.
- Egypten, Jordan, Marokko og Tunesien fik lån til sektoren for **industri og tjenesteydelser** repræsenterende 44% af den samlede lånefinansiering (330 mio. EUR). Lånene gik til et industrigasanlæg og et pyrolyseværk i Egypten, to kemiske fabrikker i Marokko, gødningsfabrikker i Tunesien og Jordan og en fosfatmine i Jordan.
- Et jernbaneprojekt i Tunesien og et vejprojekt i Marokko blev finansieret i sektoren for **kommunikation**; de to projekter tegnede sig for 23% af den samlede lånefinansiering i regionen (170 mio. EUR).
- **Globallån** i Egypten, Libanon og Tyrkiet tegnede sig for næsten 13% af den samlede lånefinansiering (95 mio. EUR).
- Der blev i 1999 iværksat flere transaktioner med risikovillig kapital, der finansieres via MEDA-budgetposten:
 - 2 mio. EUR til kapitaludvidelsen i Marokko
 - 34 mio. EUR til opbygning af aktiekapital i private virksomheder og et globallån til lokale udviklingsbanker i Tunesien
 - 12 mio. EUR til deltagelse i investeringsfonde i Tyrkiet
 - 8 mio. EUR til SMV på Vestbredden/Gazastriben.

I **Middelhavsregionen** gennemføres Banken aktiviteter i overensstemmelse med EU-politikken og indgår som led i en samordnet strategi, der iværksættes i nært samarbejde med Kommissionen og i givet fald også andre internationale finansieringsinstitutioner, bl.a. via samfinansiering.

Ovennævnte projekter er et repræsentativt udvalg af transaktioner, der har til formål at understøtte en bæredygtig økonomisk udvikling i de berørte Middelhavspartnere. De hører ind under afsnittet om finansielt samarbejde i Barcelona-erklæringen og er i overensstemmelse med modtagerlandenes egen udviklingsstrategi og hænger også sammen med andre donorerers og finansieringsinstitutioners aktiviteter i Mellemøsten og Nordafrika.

IV. EVALUERINGER AF MEDA-PROGRAMMET

MEDA-forordningen indeholder bestemmelse om jævnlige evalueringer både af det samlede program og af specifikke aspekter af programmet for at skabe større åbenhed omkring EU's aktiviteter i Middelhavsregionen og måle effektiviteten af denne indsats. I den forbindelse udførte uvildige eksperter i 1998 og 1999 følgende evalueringer¹⁵:

1. Evaluering af MEDA-forordningen
2. Evaluering af strukturtilpasningsfaciliteter
3. Evaluering af MEDA-demokratiprogrammet og
4. Evaluering af samarbejdet med Vestbredden / Gazastriben.

De vigtigste konklusioner af evalueringerne er følgende:

MEDA-forordningen

Evalueringsrapporten konkluderer, at der i forbindelse med den vejledende programmering er skabt bedre sammenhæng mellem de EU-finansierede projekter og programmer og de overordnede MEDA-målsætninger. Der er opnået betydelige forbedringer med hensyn til udformningen af EU-projekterne i Middelhavslandene. Det understreges i evalueringen, at der er behov for en løbende politisk dialog mellem Kommissionen og myndighederne i partnerlandene for at tilpasse EU-programmeringen bedre til de enkelte landes prioritering af opgaverne.

Det foreslås i evalueringen at fastlægge strategiske planer for at gøre det vejledende programmeringssystem mere effektivt. Målet med de strategiske planer skal være: a) at hjælpe med at definere og med kvantificerede indikatorer at måle de overordnede mål og MEDA-programmålene i forhold til behovene, og Middelhavspartners institutionelle kapacitet og absorptionskapacitet, og b) at udvikle overvågningssystemer, idet det uden sådanne vil være umuligt at vurdere resultaterne i forhold til målene. I øjeblikket er denne strategiske planlægning og overvågning utilstrækkelig.

Det fremhæves desuden, at den resultatbaserede programmering har været alvorligt hæmmet af MEDA I-procedurene. Der henvises især til kravet om, at MEDA-udvalget (hvor medlemsstaterne er repræsenteret) skal godkende hver større finansieringsafgørelse. Det bemærkes, at MEDA-udvalget allerede er involveret på et tidligere stadium, nemlig de nationale vejledende planer. Det konkluderes i evalueringen, at dette MEDA-udvalgs inddragelse i Kommissionens dispositionssystem i forbindelse med hvert enkelt program/projekt øger Kommissionens administrative arbejdsbyrde.

Der peges også på, at forhandlingsprocessen og opstillingen af regler og procedurer for det finansielle og faglige samarbejde under MEDA I (undtagen for strukturtilpasningsfaciliteterne) var blevet et tidskrævende forehavende og førte til store forsinkelser i gennemførelsen. Særlig forsinkelserne med indgåelsen af rammeaftaler om finansiering hæmmede effektiviteten i gennemførelsen, da de udgør det nødvendige

¹⁵ Yderligere oplysninger findes på <http://europa.eu.int/comm/scr/evaluation>.

retsgrundlag og de administrative rammer for procedurerne, som skal være til stede, før finansieringsaftalerne kan undertegnes.

Blandt de generelle anbefalinger i evalueringsrapporten er et forslag om at gøre programmeringsprocessen mere strømlinet, forenkle gennemførelsesreglerne og – procedurerne og afsætte flere ressourcer i Kommissionen til programmering og implementering. Det foreslås, at MEDA-forordningen revideres for at give EU-Middelhavspolitikken endnu større effekt.

Strukturtilpasning

Der er foretaget en særskilt evaluering af den støtte til strukturtilpasning, der formidles via de såkaldte strukturtilpasningsfaciliteter (SAF). De udgør en væsentlig del af det samlede MEDA-program (15% i 1995-1999) og formidler direkte budgetstøtte på betingelse af, at der gennemføres et reformprogram, som er aftalt med partnerlandet.

Evalueringsundersøgelsen, der afsluttedes i løbet af første halvår af 1999, konkluderede, at strukturtilpasningsfaciliteterne havde en positiv indvirkning på økonomierne i Middelhavsregionen, fordi de helt klart har bidraget til at forbedre den makroøkonomiske situation. I forbindelse med det forberedende arbejde foregik der en intens økonomisk dialog mellem myndighederne i partnerlandene og Kommissionens tjenestegrene. Desuden var foranstaltningerne godt koordineret med IMF og Verdensbanken.

Vanskeligheder med at sikre overholdelsen af de opstillede betingelser har imidlertid medført forsinkelser i gennemførelsen af strukturtilpasningsforanstaltningerne. Undersøgelsen anbefaler, at betingelserne for ydelse af strukturtilpasningsstøtte knyttes mere direkte til forberedelserne af frihandelsområdet med EU og styrkelsen af den socioøkonomiske balance i de pågældende lande.

MEDA-demokratiprogrammet

Evalueringen drejer sig om virkningerne af det MEDA-demokratiprogram (MDP), der blev iværksat i 1996 på grundlag af Barcelona-erklæringen fra 1995, og som nu udgør en integreret del af det europæiske initiativ for demokrati og menneskerettigheder. Under MDP er der bevilget tilskud til almennyttige foreninger, universiteter, forskningscentre og forskellige offentlige organer. Der er på indeværende tidspunkt finansieret 148 foranstaltninger for i alt 22,85 mio. EUR.

Hovedkonklusionen af evalueringen er, at MDP i overensstemmelse med sit formål har været rettet mod de spørgsmål, som er mest relevante for menneskerettigheder og demokrati. Projekterne har for størstepartens vedkommende været velforberedte og i god overensstemmelse med andre programmer og effektive og relevante i relation til behovene. Projekter vedrørende praktisk og teoretisk uddannelse har taget sigte på et begrænset antal modtagere, men har til gengæld haft stor effekt for disse, medens oplysningsprogrammer vedrørende menneskerettigheder og demokrati har henvendt sig til langt flere, men givet mere begrænsede virkninger hos modtagerne. Programmet bør forbedre sin strategi for behandling af menneskerettighedsproblemerne i Tunesien og Syrien. Det anbefales i undersøgelsen, at der udarbejdes en ny og mere omfattende programvejledning for lokale civilsamfund i hver enkel Middelhavspartner, og at denne vejledning samtidig lægges ud på Europa Internetsiden.

Bistand til Vestbredden/Gazastriben

Denne evaluering drejede sig om EU's program for bistand til Den Palæstinensiske Myndighed til støtte for lokal økonomisk og social udvikling på Vestbredden / Gazastriben.

Hovedkonklusionerne går ud på, at programmet har været en stor hjælp for udviklingen af den private sektor. Styrkelsen af låne- og kreditsektoren har resulteret i markante forbedringer i beskæftigelsen og bedre resultater med hensyn til tilbagebetaling af lån. Lånenes gennemsnitlige løbetid har dog fortsat været for kort til virkeligt at understøtte ret mange investeringer. På undervisnings- og uddannelsesområdet har EU-programmet bidraget til gennemførelsen af en række afgørende interne reformer, især forslaget til en ny lov om højere uddannelse.

Euro-Middelhavspartnerskabet

FJERDE EKSPERTMØDE OM ØKONOMISK OMSTILLING I EURO-MIDDELHAVSOMRÅDET I BRUXELLES DEN 2.-3. OKTOBER 2000

ARBEJDSDOKUMENT

1. Dette års ekspertmøde om økonomisk omstilling i Euro-Middelhavsområdet vil blive afholdt kort inden udenrigsministrenes fjerde Euro-Middelhavskonference i Marseilles. Det er derfor et passende forum til at gøre status over Middelhavspartnerne økonomiske fremskridt og undersøge fremtidsudsigterne. Både dette rammedokument fra Kommissionen og FEMISE's *anden rapport om Euro-Middelhavspartnerskabet* er indput til drøftelserne på mødet.

STABILISERINGEN HAR VUNDET TERRÆN, MEN VÆKSTEN ER FORTSAT SVAG

2. Efter på hinanden følgende tilpasningsprogrammer i de sidste 20 år har Middelhavspartnerne opnået en betydelig makroøkonomisk stabilisering. Dette er en præstation, der dog ikke kan tages for givet. Nogle lande i regionen har stadig en større dagsorden for stabilisering, medens den makroøkonomiske konsolidering i andre er skrøbelig.

3. Middelhavspartnerne har også gjort betydelige fremskridt på det demografiske område, og der forventes en relativ stabilisering af deres befolkninger over de kommende 20 år. Befolkningen i landene består imidlertid fortrinsvis af unge på grund af de demografiske tendenser i tidligere tid. Arbejdsmarkedet vil i de kommende år sandsynligvis komme under pres på grund af tilgangen af nye arbejdssøgende sammen med, at flere kvinder vil søge ud på arbejdsmarkedet.

4. Ifølge internationale skøn vil Middelhavslandene skulle nå en BNP-vækstrate i faste priser på omkring 6-7% for at kunne optage den yderligere arbejdskraft. Vækstresultaterne hos Middelhavspartnerne har imidlertid været ringe i de seneste år til trods for betydelige fremskridt med makroøkonomisk stabilitet og det bedre internationale klima. Det synes i høj grad at skyldes det tøvende tempo i de økonomiske reformer, som har resulteret i utilstrækkelig mobilisering af investeringer - indenlandske som udenlandske - og lav produktivitet.

5. Middelhavspartnerne kunne med henblik på at skabe den nødvendige økonomiske vækst og indsnævre kløften mellem deres nuværende og i fremtiden nødvendige vækstrater lægge en strategi med to formål, nemlig at fremskynde strukturreformen og forberede sig på at drage fordel af nye former for økonomisk vækst. En sådan strategi vil også kunne befæste fremskridtet med stabilisering og danne grundlag for en bæredygtig vækst.

ASPEKTER AF REFORMDAGSORDENEN

6. Hvad kunne der indgå i en sådan strategi? Statsreform er en af hjørnestenene. Den offentlige sektor i Middelhavsøkonomierne er fortsat stor. Den dominerer ofte den finansielle

sektor med offentlige forretningsbanker og skader således kvaliteten af finansformidling til ulempe for små og mellemstore virksomheder samt udvikling for et dynamisk kapitalmarked. En hurtig privatisering af offentlige industrivirksomheder og finansielle virksomheder vil kunne frigøre nye kræfter i økonomien.

7. Statens institutionelle kapacitet vil også kunne styrkes, da dette vil forbedre regeringens evne til at foretage forandringer effektivt. Svage institutioner og organisationer hæmmer politisk reform. Internationale erfaringer viser, at manglende evne til at forbedre forvaltningsskikken, både i den offentlige og private sektor, er en hovedårsag til ringe investeringer, virksomheders manglende evne til at omstrukturere og kapitalflugt.

8. Den "første generation" af reformerne fokuserede på stabilisering og vækst, men der er nu behov for en "anden generation" af reformer, som skal rettes mod statens reguleringsfunktioner. De kunne omfatte incitamenter og foranstaltninger til at udvikle den private sektor og institutionernes reformkapacitet. Større fleksibilitet på arbejdsmarkedet og modernisering af finanssektoren vil også bidrage til at kanalisere private investeringer til effektive aktiviteter og på ny tiltrække kapital, der havde forladt landet. En konkurrencepolitik med opbakning i en moderne konkurrencelovgivning og effektive konkurrenceinstanser vil kunne hjælpe til at skabe lige vilkår for erhvervsvirksomhed og kontrollere eventuel magtmisbrug på markedet.

9. Der er stadig et betydeligt råderum for fremskridt i forbindelse med udenlandske direkte investeringer. Det er korrekt, at de fleste lande nu har en mere imødekommende holdning til sådanne investeringer, men visse sektorer er fortsat forbeholdt offentlige virksomheder og indenlandske investorer. Det gælder særlig servicesektoren. Desuden må det erkendes, at udenlandske investorer er særlig følsomme over for processen med godkendelse af deres investeringer (registrerings- og godkendelsesprocessens hurtighed og effektivitet), investeringsvilkår (investering i jord er ofte ikke tilladt) og forskrifter, der direkte berører deres driftsvilkår (arbejdsbetingelser for ikke-statsborgere, arbejdslovgivning, skattelovgivning, social sikring, miljølovgivning).

10. Hurtige reformer er også nødvendige i udsigten til toldafviklingen over for EU. Lavere priser på hjemmemarkedet betyder et indtægtstab for staten. Der kan blive tale om et betydeligt tab i lande, der er meget afhængige af handelsbeskatning. Skattereformen bør fokusere på modernisering af skattesystemet (med indførelse af moms i lande, som endnu ikke har denne afgift), indførelse af mere retfærdige og effektive skattesystemer, udvidelse af beskatningsgrundlaget, navnlig gennem en forenkling af procedurer og indskrænkning af undtagelser inden for indirekte og direkte beskatning, samt modernisering af skatteadministrationens funktion. Projekter og programmer for skattereform vil kunne indtage en central plads i finansieringsplanerne i henhold til den reviderede MEDA-forordning.

11. Landbruget er forståeligt nok af betydning for Middelhavspartnerne. Sektoren spiller stadig en stor rolle i deres økonomier og er af afgørende betydning for landbefolkningernes velfærd. Associeringsaftalerne indeholder bestemmelse om genoptagelse af forhandlingerne med henblik på udvidelse af indrømmelserne på et gensidigt grundlag. I denne forbindelse kan det forventes, at reformen af den fælles landbrugspolitik samt genoptagelsen af forhandlingerne i WTO-regi som en del af Uruguay-runde-aftalen om landbrug i høj grad vil kunne fremhjælpe disse forhandlinger.

12. Fordi de fleste af Middelhavsøkonomierne er af beskeden størrelse, vil handel kunne blive en vigtig kilde til efterspørgsel. En yderligere indskrænkning af graden af beskyttelse af de lokale markeder, særlig med hensyn til toldmæssige hindringer, og positive foranstaltninger

til fordel for eksportører vil kunne befordre handelen. Der bør dog også ansføres til handel i en syd-syd-sammenhæng. En hurtig integration vil helt sikkert kunne byde på et yderligere vækstpotehtiel for Middelhavsøkonomierne og tiltrække flere udenlandske direkte investeringer.

13. Nye teknologier medfører hurtige forandringer i den globale økonomi. Middelhavslandene har brug for dristigere strategier til, at de bedre kan tilpasse sig de nye betingelser for økonomisk vækst. De vil snart skulle tackle anliggender i forbindelse med telekom-regulering og lovgivning vedrørende elektronisk handel. Adgangen til Internet, som i øjeblikket er særlig bekostelig i Middelhavspartnerne, bør lettes. En omstilling til en videnbaseret økonomi som følge af udbuddet af nye goder og tjenesteydelser vil i høj grad kunne stimulere væksten og jobskabelsen.

14. Til at underbygge reform kræves der imidlertid et bredt socialt grundlag. Væksten skal ikke blot være bæredygtig men også retfærdig. En styrkelse af det sociale sikkerhedsnet til at underbygge omstruktureringen og væksten bidrager til at skabe konsensus i samfundet om reformdagsordenen. Investering i uddannelse hjælper den nye generation til at håndtere markedsøkonomien. Jobplaner letter genindpasningen af dem, der er berørt af stabiliseringsprogrammerne, navnlig kvinder.

EU's ROLLE

15. Hovedbestemmelserne i EU's Middelhavspolitik på det økonomiske område, navnlig siden beslutningen om oprettelse af et Euro-Middelhavs-frihandelsområde i 2010, danner passende rammer for partnerens reformproces. EU har med henblik på at lette de økonomiske og sociale omkostninger ved reform og særlig oprettelsen af frihandelsområdet støt øget sin finansielle bistand til Middelhavspartnerne. I perioden 1995-99 bevilgede EU over 4,6 mia. EUR i gavebistand til Middelhavsregionen (3,4 mia. EUR i henhold til MEDA-programmet og 1,2 mia. EUR via andre budgetposter), medens EIB på sin side bevilgede lån til over 4,6 mia. EUR. Også medlemsstaterne har ydet en betydelig bistand til Middelhavspartnerne inden for rammerne af bilaterale samarbejdsprogrammer.

16. Unionen finansierer gennem MEDA-programmet, som er hovedinstrumentet for finansielt samarbejde i Euro-Middelhavspartnerkabet, projekter vedrørende økonomisk omstilling, f.eks. modernisering af industrisektoren, fremskyndelse af privatiseringsprocessen, omstrukturering af den finansielle sektor, modernisering af den offentlige forvaltning, udvikling af nøgleinfrastruktur. MEDA-projekterne søger desuden at styrke den socioøkonomiske balance gennem en forbedring af grunduddannelse og lettere adgang for piger og kvinder hertil, modernisering af sundhedstjenesterne og pensionssystemerne, styrkelse af civilsamfundet og beskyttelse af kulturarven. Regionale projekter fokuserer bl.a. på fremme af industrisamarbejde, miljøbeskyttelse og udvikling af informationsamfundet.

17. Forpligtelsesbevillingerne til MEDA-programmerne blev fuldstændig udnyttet i 1995-99, men betalingerne udgjorde i gennemsnit kun 26% af forpligtelserne. En af grundene til forsinkelsen i gennemførelsen af programmet har været de besværlige og stive beslutningsprocedurer. Revisionen af MEDA-forordningen, som i øjeblikket er til forhandling i Rådet, sigter mod at spare tid i væsentligt omfang i beslutningsprocessen. Desuden tilstræbes der en mere strategisk programmering af bistanden, således at det garanteres, at MEDA-interventionerne er sammenhængende med de nationale reformstrategier. Den igangværende omorganisering af Kommissionens tjenestegrene, der beskæftiger sig med ekstern bistand til Middelhavsområdet, burde også bidrage til en mere effektiv og hurtigere formidling af bistand samt en kvalitativ forbedring.

18. En stor del af ansvaret for forsinkelserne med gennemførelsen af programmet kan desuden tilskrives manglende beslutsomhed hos Middelhavspartnerne med hensyn til strukturreformer. I en i almindelighed krævende budgetsammenhæng vil MEDA-midlerne i stigende grad blive kanaliseret til partnere, der har en bekræftet absorptionskapacitet og gode gennemførelsesresultater i forbindelse med deres associeringsaftale med Den Europæiske Union. Parternes virkelige engagement med hensyn til realisering af deres respektive nationale reformstrategier vil være et afgørende element i vurderingen af deres absorptionskapacitet. Den økonomiske dialog mellem Unionen og Middelhavspartnerne vil blive et nøgleinstrument i dette forehavende.

BNP-vækst (årlig procentsats)

Lande	1995	1996	1997	1998	1999
Algeriet	3.8	3.8	1.1	5.1	3.5
Cypern	6.1	1.9	2.5	4.5	4.5
Egypten	4.7	5.0	5.5	5.6	5.9
Israel	7.1	4.6	2.9	2.2	2.0
Jordan	3.9	1.0	1.3	2.2	1.2
Libanon	6.5	4.0	4.0	5.0	..
Malta	6.2	3.9	4.8	4.1	..
Marokko	-6.6	12.2	-2.3	6.5	0.2
Syrien	6.7	2.2	4.0	5.0	5.3
Tunesien	2.3	7.1	5.4	5.0	6.2
Tyrkiet	7.3	6.8	7.7	2.8	0.4
Vestbredden og Gaza	-1.4	-1.0	-0.7	4.0	3.8
Den Europæiske Union (15)	2.4	1.6	2.5	2.7	2.3
Verden	2.7	3.7	3.6	1.7	2.8

Kilde: *World Development Indicators* database

BNP-deflator (årlig procentsats)

Lande	1995	1996	1997	1998	1999
Algeriet	28.5	25.7	6.5	-4.2	8.7
Cypern	3.0	1.7	2.3	2.3	1.0
Egypten	11.4	7.1	5.9	3.6	5.6
Israel	9.8	11.4	8.8	6.7	6.9
Jordan	3.4	2.3	3.7	3.7	1.8
Libanon	10.6	8.9	8.5	8.0	..
Malta	4.9	0.9	2.3	0.5	..
Marokko	8.0	1.0	2.0	0.7	1.0
Syrien	5.4	12.6	8.5	7.0	5.8
Tunesien	5.2	4.7	4.0	3.5	3.6
Tyrkiet	87.0	78.3	81.2	74.2	52.2
Vestbredden og Gaza	10.1	11.0	15.4	5.6	5.8
Den Europæiske Union (15)	3.0	2.5	1.9	2.0	1.6
Verden

Kilde: *World Development Indicators* database

Balance på de løbende poster (% af BNP)

Lande	1995	1996	1997	1998	1999
Algeriet
Cypern	-1.8	-5.1	-3.7	-6.2	..
Egypten	0.6	-0.3	0.2	-3.3	-2.7
Israel	-5.9	-5.6	-3.5	-0.7	-2.6
Jordan	-3.9	-3.3	0.4	0.1	0.8
Libanon	-28.2	-25.7	-23.3	-22.6	..
Malta	-10.9	-10.6	-6.0	-5.8	..
Marokko	-3.6	0.1	-0.3	-0.4	-1.3
Syrien	2.2	0.5	2.9	0.3	..
Tunesien	-4.3	-2.4	-3.1	-3.4	-3.7
Tyrkiet	-1.4	-1.3	-1.4	0.9	..
Vestbredden og Gaza
Den Europæiske Union	0.6	1.0	1.5	0.9	0.2
Verden

Kilde: *World Development Indicators* database

Tabel / Udenlandske direkte investeringer i Middelhavsområdet (mia. USD)

	1987-1992 årligt gennem- snit	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Algeriet	-	-59	22	-24	447	630	500
Cypern	83	83	75	119	259	175	200
Egypten	806	493	1.256	598	636	891	1.076
Israel	187	429	355	1.306	1.389	1.455	1.839
Jordan	21	-34	3	13	16	361	223
Libanon	2	7	23	22	64	150	230
Malta	46	56	152	183	325	128	130
Marokko	203	491	551	332	354	1.079	258
Syrien	67	176	251	100	89	80	100
Tunesien	160	562	432	264	238	339	650
Tyrkiet	578	636	608	885	722	805	807
Kilde : UNCTAD		2.840	3.728	3.798	4.539	6.093	6.013

Tabel : Udenlandske direkte investeringer i Middelhavsområdet (% af bruttokapitaldannelsen)

	1987-1992 årligt gennem- snit	1993	1994	1995	1996	1997
Algeriet	-	-0,5	0,2	-0,2	3,6	5,1
Cypern	6,5	5,6	4,9	7,0	15,0	10,6
Egypten	4,4	5,3	11,9	5,3	5,1	6,1
Israel	1,8	2,9	2,1	6,4	6,2	6,9
Jordan	1,8	-1,8	0,1	0,7	0,8	20,3
Libanon	0,5	0,4	1,8	1,5	4,3	10,8
Malta	7,4	7,8	19,1	17,8	34,0	15,0
Marokko	3,8	8,1	8,8	4,7	5,0	15,6
Syrien	1,4	1,8	1,9	0,7	0,6	0,6
Tunesien	5,8	13,7	10,2	6,1	5,3	7,3
Tyrkiet	2,0	1,3	1,9	2,2	1,6	1,6

Kilde : UNCTAD

Handel med Middelhavspartnerlandene (MPL)														
<i>(mio. USD i løbende priser)</i>														
	Partner	EKSPORT			IMPORT			Partner	EKSPORT			IMPORT		
		1981	1992	1998	1981	1992	1998		1981	1992	1998	1981	1992	1998
Algeriet	VERDEN	13.296	11.830	11.646	11.301	7.017	8.380	MPL (handel inden for regionen)	67	187	704	173	208	570
Cypern		557	501	426	1.101	3.142	3.686		92	67	69	100	77	209
Egypten		3.034	4.970	3.195	8.244	7.948	16.479		594	211	360	259	277	633
Israel		5.662	13.082	23.304	7.860	18.814	27.469		160	150	471	67	159	578
Jordan		510	697	452	3.140	2.514	2.852		59	32	51	232	179	206
Libanon		741	495	452	3.548	2.914	4.904		208	79	62	154	180	224
Malta		386	1.361	1.711	958	2.459	2.667		2	5	45	53	87	41
Marokko		2.320	5.668	6.919	4.351	6.686	8.433		73	205	112	71	295	166
Syrien		2.102	2.502	2.238	5.039	2.830	3.658		101	136	366	286	306	365
Tunesien		2.502	4.040	5.738	3.765	6.432	8.347		95	225	159	105	344	388
Tyrkiet		3.385	14.715	26.881	5.785	22.871	45.908		249	1.136	2.465	202	322	1.485
Middelhavs- partnere		34.495	59.861	82.962	55.092	83.627	132.783		1.700	2.433	4.864	1.702	2.434	4.865
Algeriet		EU	6.989	9.112	7.523	7.567	5.253		5.811	RESTEN AF VERDEN	6.240	2.532	3.041	3.611
Cypern	169		309	215	605	1.773	2.018	296	126		143	446	1.291	1.509
Egypten	1.451		3.224	1.197	4.075	4.707	5.978	988	1.568		1.638	4.051	5.743	9.917
Israel	2.167		4.658	7.181	2.960	9.831	13.335	3.336	8.274		15.652	4.884	8.874	13.607
Jordan	8		78	175	1.167	1.015	1.222	442	587		227	1.791	1.320	1.425
Libanon	60		111	177	1.975	1.715	3.104	473	305		214	1.469	1.069	1.578
Malta	350		1.150	925	804	2.000	1.847	34	205		741	151	422	778
Marokko	1.363		4.160	5.649	2.180	4.919	6.489	883	1.232		1.158	2.150	1.523	1.778
Syrien	1.370		1.985	1.658	1.835	1.409	1.681	631	381		215	2.928	1.163	1.611
Tunesien	1.517		3.164	4.601	2.460	4.709	6.265	890	650		978	1.250	1.378	1.778
Tyrkiet	2.122		7.933	13.446	3.121	10.655	24.077	1.013	5.646		10.969	2.512	11.894	20.347
Middelhavs- partnere	17.566		35.884	42.747	28.749	47.986	71.827	15.226	21.506		34.976	25.243	36.233	56.376

MPL: Middelhavspartnerland

Kilde: FEMISE Network, *The Euro-Mediterranean Partnership in the Year 2000*, juli 2000, s. 18. Nogle af Middelhavspartnerlandene er ikke "reporter" i WTO COMTRADE-databasen. For Syriens, Jordans og Libanons vedkommende er handelsdataene blevet rekonstrueret med opgivelser fra handelspartnere. Det gælder også Algeriet og Malta før 1994, Marokko i 1992 og Egypten i 1992 og 1993.

**FJERDE EKSPERTMØDE OM ØKONOMISK OMSTILLING I EURO-
MIDDELHAVSOMRÅDET**

1.1. Bruxelles, den 2. og 3. oktober 2000

1.2. Formandens konklusioner

1. På et møde i Bruxelles den 2. og 3. oktober 2000 drøftede regeringsekspertes fra de 27 medlemmer af Euro-Middelhavspartnerskabet under Europa-Kommissionens formandskab udviklingen i den økonomiske omstilling i Middelhavsregionen. Det skete på et tidspunkt, hvor Kommissionen netop havde stillet forslag med henblik på at puste nyt liv i Barcelona-processen. Der var i den forbindelse almindelig enighed om, at det finansielle og økonomiske partnerskab skulle styrkes, særlig gennem større fokus på centrale anliggender.
2. Det blev fremhævet, at de fleste partnere havde haft betydeligt held med makroøkonomisk stabilisering, som dog for nogles vedkommende måtte betegnes som skrøbelig. Trods et bedre internationalt klima i de senere år og gode udsigter for den europæiske økonomi var næsten alle lande udsat for et vækstunderskud. Dette har forhindret en uddybning af den makroøkonomiske stabiliseringsindsats.
3. Deltagerne var enige om, at forsvarlig økonomisk forvaltning var en central forudsætning for et heldigt udfald af stabiliseringsprocessen. Der var sket fremskridt, men der blev peget på, at landene ofte var udsat for 'eventualforpligtelser' med berøring til offentlige virksomheder og socialsikringsystemerne. I lyset heraf enedes deltagerne om, at det aspekt af partnerskabet, der vedrører offentlige finanser, skulle uddybes yderligere.
4. En højere vedvarende økonomisk vækst var også af betydning i forbindelse med beskæftigelsesudfordringen. Arbejdsløsheden er i dag for høj i de fleste lande. Desuden vil ændringerne i befolkningsprofilen i landene i regionen sammen med, at flere kvinder søger ud på arbejdsmarkedet, øge presset på arbejdsmarkedet i fremtiden. Der er derfor brug for et højere væksthiveau.
5. Mødedeltagerne drøftede forskellige forklaringer på vækstunderskuddet. En faktor er uden tvivl de ringe investeringer i forhold til BNP. Med hensyn til udenlandske direkte investeringer gælder det, at de fleste lande efterhånden er blevet mere åbne heroverfor, omend visse sektorer stadig er forbeholdt indenlandske investorer. Det gælder særlig servicesektoren.
6. Man indkredsede også en række spørgsmål på forvaltningsområdet. Der blev i denne forbindelse peget på, at svage institutioner hæmmer politiske og institutionelle reformer. Et vigtigt træk ved moderne markedsøkonomier og demokratiske samfund er et udbredt system af institutioner, som udøver overordnede tilsynsfunktioner på basis af juridiske beføjelser og i fuld uafhængighed af regeringen. Disse institutioner, som f.eks. centralbankerne, konkurrenceinstanser, myndighederne for tilsyn med kapitalmarkedet og forsikringsvirksomhed er af allerstørste betydning for, at en markedsøkonomi kan fungere godt. I mange af Middelhavslandene er disse funktioner stadig for lidt udviklet og/eller udøves i første række af statens centrale instanser.

7. Der er stadig brede muligheder for en yderligere handelsliberalisering. Foruden en nedbringelse af toldmæssige og ikke-toldmæssige hindringer er der behov for en harmonisering af regler og praksis på områder med berøring til oprettelsen af et enhedsmarked for Middelhavspartnerne. Dette vil kunne blive en katalysator for Syd-Syd-integrationen og tiltrække udenlandske investeringer, som kan underbygge den økonomiske vækst.
8. Deltagerne fremhævede tillige, at det var vigtigt at få fastslået, hvilke hindringer på mikroøkonomisk plan der hæmmede væksten. En reform af den finansielle sektor vil i denne forbindelse kunne spille en vigtig rolle med hensyn til forbedring af finansiel formidling.
9. På mødet blev der peget på, at regionen har forholdsvis gode resultater med fattigdomslempelse, omend der stadig forekommer social udelukkelse og fattigdomslommer. Der kræves både økonomisk vækst og en effektiv omfordelingspolitik til at tackle disse problemer, og det blev understreget, at omstillingsprocessen kun kan blive bæredygtig, hvis fordelene ved reformerne fordeles retfærdigt.
10. Der foregik en meget stimulerende meningsudveksling om teknologi som en faktor i den økonomiske vækst. Man drøftede et partnerlands seneste erfaringer med teleliberalisering. Der blev i denne forbindelse redegjort for de betydelige gevinster ved åbne og gennemsigtige reguleringsrammer. Fordelene ved den 'nye økonomi' afhænger af regionens held med at udrydde analfabetisme og praktisere åbenhed og frie informationsstrømme.
11. Man drøftede tillige omstillingsprocessen i tiltrædelseslandene. Det blev bemærket, at tiltrædelsesprocessen var kendetegnet ved udtalt ejerskab i partnerlandene. De centrale elementer i tiltrædelsesprocessen ligner desuden spørgsmålene i det finansielle og økonomiske partnerskab meget. Mødedeltagerne erkendte, at erfaringerne med tiltrædelsesprocessen var yderst relevante for Euro-Middelhavspartnerkabet. Det blev derfor vedtaget, at de relevante tjenestegrene i Kommissionen, der beskæftiger sig med udvidelsen, skulle inddrages i ekspertgruppens arbejde i fremtiden.
12. Flere deltagere pegede under drøftelserne på kravet om en bedre forståelse af omstillingsprocessens art og virkninger. Dialogen mellem partnerne som led i det finansielle og økonomiske partnerskab skulle udvides, både på multilateralt og bilateralt plan for dermed at skabe synergier. Der blev foreslået en mere systematisk udveksling af erfaringer på landeplan (makroøkonomisk konsolidering, omstilling på beskatningsområdet, modernisering af industrien) samt om horisontale emner af fælles interesse (udviklingen i den fælles landbrugspolitik, Unionens udvidelse, europæisk reguleringspraksis). Det blev desuden nævnt, at konsekvensanalyser var af betydning. På det bilaterale plan skulle den økonomiske dialog mellem Unionen og Middelhavspartnerne spille en central rolle.
13. Eksperterne hilste med tilfredshed revisionen af MEDA-forordningen, som vil betyde en strømlining af procedurerne og dermed bidrage til at fremskynde bistandsformidlingen. Den indebærer desuden en mere strategisk programmering af den finansielle bistand, således at det garanteres, at MEDA-interventionerne er sammenhængende med de nationale reformstrategier. Det blev nævnt, at MEDA-midler en i almindelighed krævende budgetsammenhæng i stigende grad ville blive kanaliseret til partnere, der har en bekræftet absorptionskapacitet og gode gennemførelsesresultater i forbindelse med deres associeringsaftale.

